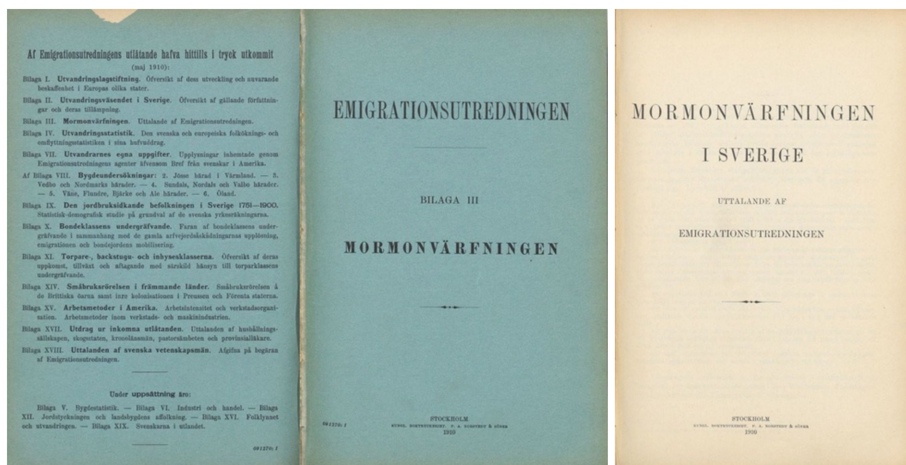

Af Emigrationsutredningens utlåtande hafva hittills i tryck utkommit
(maj 1910):

Bilaga I. **Utvandringslagstiftning.** Öfversikt af dess utveckling och nuvarande beskaffenhet i Europas olika stater.

Bilaga II. **Utvandringsväsendet i Sverige.** Öfversikt af gällande författningar och deras tillämpning.

Bilaga III. **Mormonvärfningen.** Uttalande af Emigrationsutredningen.

Bilaga IV. **Utvandringsstatistik.** Den svenska och europeiska folköknings- och omflyttningsstatistiken i sina hufvuddrag.

Bilaga VII. **Utvandrarnes egna uppgifter.** Upplysningar inhemtade genom Emigrationsutredningens agenter äfvensom Bref från svenskar i Amerika.

Af Bilaga VIII. **Bygdeundersökningar:** 2. Jösse härad i Värmland. — 3. Vedbo och Nordmarks härader. — 4. Sundals, Nordals och Valbo härader. — 5. Väne, Flundre, Bjärke och Ale härader. — 6. Öland.

Bilaga IX. **Den jordbruksidkande befolkningen i Sverige 1751—1900.** Statistisk-demografisk studie på grundval af de svenska yrkesräkningarna.

Bilaga X. **Bondeklassens undergräfvande.** Faran af bondeklassens undergräfvande i sammanhang med de gamla arfvejordsåskådningarnas upplösning, emigrationen och bondejordens mobilisering.

Bilaga XI. **Torpare-, backstugu- och inhyseklasserna.** Öfversikt af deras uppkomst, tillväxt och aftagande med särskild hänsyn till torparklassens undergräfvande.

Bilaga XIV. **Småbruksrörelsen i främmande länder.** Småbruksrörelsen å de Brittiska öarna samt inre kolonisationen i Preussen och Förenta staterna.

Bilaga XV. **Arbetsmetoder i Amerika.** Arbetsintensitet och verkstadsorganisation. Arbetsmetoder inom verkstads- och maskinindustrien.

Bilaga XVII. **Utdrag ur inkomna utlåtanden.** Uttalanden af hushållningssällskapen, skogsstaten, kronolänsmän, pastorsämbeten och provinsialläkare.

Bilaga XVIII. **Uttalanden af svenska vetenskapsmän.** Afgifna på begäran af Emigrationsutredningen.

Under uppsättning äro:

Bilaga V. Bygdestatistik. — Bilaga VI. Industri och handel. — Bilaga XII. Jordstyckningen och landsbygdens affolkning. — Bilaga XVI. Folklynnet och utvandringen. — Bilaga XIX. Svenskarna i utlandet.

091270: I

EMIGRATIONSUTREDNINGEN

BILAGA III

MORMONVÄRFNINGEN

STOCKHOLM
KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER
1910

MORMONVÄRFNINGEN
I SVERIGE
UTTALANDE AF
EMIGRATIONSUTREDNINGEN

STOCKHOLM
KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER
1910

EMIGRATIONSUTREDNINGEN

BILAGA III

MORMONVÄRFNINGEN

MORMONVÄRFNINGEN

I SVERIGE

UTTALANDE AF

EMIGRATIONSUTREDNINGEN

STOCKHOLM
KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER
1910

Förord till den elektroniska utgåvan

Denna tredje bilaga till *Emigrationsutredningen* har digitaliserats av Harvard University Library och i mars 2013 kopierats till Projekt Runeberg av Ralph E.

Se för övrigt om Emigrationsutredningen under **Betänkandet**!

Af den »nationalkommitté», som i Sverige representerar det internationella arbetet för bekämpandet af den s. k. hvita slafbandeln, bildades år 1903 i Stockholm *Föreningm Vaksamhet,* med uppgift att stödja nationalkommitténs arbete, anskaffa medel för detsamma samt sprida kunskap om och i vida kretsar åstadkomma vakenhet med afseende å de faror, som äro förenade med den kvinnliga emigrationen.

Ur denna förenings stadgar återgifvas här de paragrafer, som närmare angifva föreningens ställning äfvensom de uppgifter den förelagt sig. Lydelsen är följande:

§ 1. Föreningen utgör ett led i don internationella organisationen för bekämpande af den hvita slafhandeln (Comité International pour la répression de la traite des blanches) och skall i denna sin egenskap stå i förbindelse med denna organisations centralbyrå. Föreningens öfverstyrelse utgör svensk nationalkommitté i den internationella organisationen.

§ 2. Föreningens uppgift itr:

att i allmänhet sprida kännedom om vådorna af kvinnors antagande af platser utomlands, utan i förväg inhämtade nöjaktiga upplysningar om platsernas beskaffenhet, och särskildt om faran för unga kvinnor att därvid direkt, under falska förespeglingar genom annonser, agenter etc., eller indirekt, genom att i främmande land ställas utan tillgångar och utan skydd föras in i ett sedeslöst lif;

att i speciella fall söka hindra kvinnors utlockande ur landet, så snart sådan följd, som ofvan angifvits, synes hota;

att, där så synes lämpligt och möjligt, söka hjälpa hem svenska kvinnor, som utomlands sjunkit i osedlighetens last eller äro i färd med att hemfalla däråt;

att söka verka för sådan ändring af nu gällande lagbestämmelser, att vid fall af kvinnas bedrägliga utlockande allmän åklagare må kunna ingripa och straff lättare följa än för närvarande;

att med upplysningar och vid tillfälle praktiskt ingripande stå de internationella organisationer, som arbeta i samma syfte, till tjänst.

Föreningens ordförande är för närvarande Justitierådet B. O. Bergman, och dess sekreterare fröken Clara Wahlström. Föreningens Byrå är förlagd till Tunnelgatan 25, Stockholm.

***

I april 1907 ingielv Föreningen Vaksamhet till Statsrådet och Chefen för Kungl. Civildepartementet med efterföljande skrifvelse:

»Till Herr Statsrådet och Chefen för Civildepartementet.

Genom beslut den 30 januari 1907 har Kungl. Maj:t förordnat om verkställande af utredning i vissa hänseenden angående frågan om emigrationen.

Med anledning däraf anhåller Styrelsen för Föreningen Vaksamhet, i enlighet med den för föreningen i dess stadgar ställda uppgift, härmed vördsamt att få fästa uppmärksamheten å utvandringen till Utah och behofvet af utredning angående densamma.

Enligt uppgift af svenska missionärer, hvilka i Utah söka motarbeta mormonismen, försiggår i Sverige ett systematiskt värfvande för utvandring dit. Ej mindre än sjuttio manliga och dessutom många kvinnliga agenter eller missionärer från Utah lära för närvarande verka här i landet för sådant ändamål. Att deras arbete bär frukt ådagalägges af den jämförelsevis stora omfattning emigrationen härifrån till nämnda stat i Unionen har. Det uppgifves från angifna håll, att under tiden från och med januari till och med september månad 1905 öfver 500 unga kvinnor förts från Sverige till Utah. Af hvad som kommer till utomståendes kännedom är anledning antaga, att de kvinnor, som emigrera till Utah, därstädes gå en tung framtid till mötes. Emellertid har det visat sig vara förenadt med stora svårigheter för den enskilde att vinna kännedom om hithörande förhållanden, enär mormonmissionärerna noga vaka öfver, att utomstående icke få samtala med deras proselyter under resan till bestämmelseorten.

Under sådana förhållanden och då det synes vara en angelägenhet af stor vikt att den ifrågavarande emigrationen hämmas, hemställer styrelsen vördsamt om vidtagande af åtgärder för att erhålla utredning angående emigrationen till Utah, dess orsaker och medlen till dess hämmande. Med hänsyn till den säregna karaktären hos denna emigration synes det vara nödigt ej mindre att i Utah studera förhållandena bland de svenska utvandrarna än ock att i utvandrarnas hemort här i landet och under resan till bestämmelseorten söka vinna erforderliga

upplysningar.

Stockholm den 2 april 1907.

Å Styrelsens vägnar:

Hugo Tamm.
Ordförande
i Föreningen Vaksamhet.

Anton Boalt.»

Denna skrifvelse öfverlämnades af Civildepartementet den 11 april 1907 till Emigrationsutredningen, som alltså haft att verkställa de begärda undersökningarna i ämnet.

Att resultatet af dessa utredningar framläggas först nu, ehuru större delen af de vunna upplysningarna inhemtades redan under åren 1907 och 1908, har sin grund däruti, att Emigrationsutredningen velat i det längsta afvakta offentliggörandet af de motsvarande undersökningar, som under de senaste åren pågått i Norge, där desamma utförts af Kirkedepartementet, som äfven bebådat en kungligproposition till stortinget med förslag till lagstiftning för mormon-propagandans stäfjande. Efter flere skriftväxlingar i ämnet, beroende därpå att frågans definitiva behandling i Norge genom oförutsedda omständigheter gang på gäng uppskjutits, emottog Emigrationsnt-redningen i april 1910 från svenska ministern i Kristiania underrättelse om, satt frågan om mormonpropagandans bekämpande i Norge alltjämt är föremål för utredning i Kirkedepartementet, men att denna utredning ej på långt när framskridit därhän, att något lagförslag om denna sak kan framläggas för innevarande års stortings. Under sådana förhållanden har Emigrationsutredmngen ej ansett sig böra längre uppskjuta offentliggörandet af hvad den själf lyckats inhemta, så värdefullt det än kunde vara att få komplettera dessa upplysningar med den ytterligare utredning som åstadkommes af en regeringsmyndighet, hvilken ju bör hafva större förutsättningar att förskaffa sig en fullständig inblick i ett så vanskligt ämne som det förevarande.

•

De åtgärder Emigrationsutredmngen vidtagit för upplysningars vinnande äro följande:

A) I den promemoria, som i maj 1907 öfverlänmades till Kungl. Maj:ts Bef.-hafvande i de olika länen med begäran om inhemtande, genom kronolänsmän och magistrater, af upplysningar angående emigrantvärfningen (se Bilaga 11, sid. 92), tillädes äfven en punkt, så lydande: >Särskildt önskas så fullständiga uppgifter som möjligt angående den emigrautvärfning, som försiggår för vinnande af proselyter åt mormonismen, om hvilket värfningsarbete man vet att det flerstädes nått en betydlig omfattning och har anledning befara att därvid förekomma ovanligt många missbruk.» — Det viktigaste som på denna väg inhemtats återgifves här nedan, sid. 38 o. ff.

B) De agenter, som på Emigrationsutredningens uppdrag under sommaren och hösten 1907 medföljde emigranterna under deras resa för att af dem erhålla individuella upplysningar (se Bilaga VII), fingo till särskild uppgift att sätta sig i förbindelse med de mormoner, som kunde finnas bland emigranterna, och söka utforska det sätt hvarpå dessa vunnits såsom proselyter samt under hvilka förespeglingar de förmåtts att emigrera. Försöket att på denna väg vinna upplysningar misslyckades emellertid, — af skäl som antydas sid. 45 i det följande.

C) Efter anvisning af sakkunniga personer i Sverige vände sig Eniigratiousutredningen till on af de främste svenske kännarne af mormonismen, Pastor P. E. Aslev (då för tiden bosatt i Lowell,Mass., numera i Lemont, Hl.)* hvilken på begäran utarbetade en utförlig redogörelse för förhållandena inom Mormonkyrkan, särskildt med hänsyn till dess missionsverksamhet. IDenna redogörelse åter-gifves sid. 10 o. ff. här nedan.

D) Slutligen har i Emigrationsutredningens kansli, med begagnande af tillgängliga tryckta källor och efter utfrågande af sakkunniga (bland dem äfven representanter för inormonsekten) utarbetats redogörelser särskildt angående mormonmissionen och dess historia i Sverige. Dessa redogörelser äro på uppdrag utarbetade af fil. kandidaterna Karl Amark och H. von Zeipel. Den förres artikel är återgifven sid. 23 o. ff. Kandidat von Zeipels

bidrag har hufvnd-sakligen kommit till användning vid arbetets slutredigering.

En »sammanfattning» af hvad som kunnat utrönas, i hvilken inrymmes äfven det uttalande i frågan, hvarti 11 Emigrationsntredningen för sin del funnit anledning, återfinnes sid. 53.

# #

*

Såsom en inledning meddelas här närmast en öfversikt af mormonkyrkans allmänna historia, hvilken redogörelse med vederbörligt tillstånd återgifvits efter Dr C. Fr. Lundins Kyrkohistoria för hemmet, tredje delens första häfte, Stockholm 1908.I. Mormonerna ocli (leras historia.1)

Intet samfund äger den frälsande sanningen hel och oblandad, huru mycket än blind partiförgudning må påstå motsatsen. I somliga samfund är sanningen t. o. m. så stympad och förorenad af främmande beståndsdelar, att man tvekar, huruvida de mera verka i det godas än i det ondas tjänst. Slutligen finnes det äfven sådana, som alldeles otvetydigt framstå som demoniska vrångbilder af kristna samfund. Ett dylikt är mormonsamfundet eller »Jesu Kristi kyrka af de yttersta dagarnas heliga», som det kallar sig själft.

Dess upphofsinan, Josef Smith, född 1805 i Vermont i Nordamerika, var utgången nr samhällets lägsta, om än icke allra lägsta, lager. Och detta i moraliskt hänseende såväl som ekonomiskt och socialt. Familjen Smith, far och mor och 10 barn, höjde sig icke mycket öfver landsstrykarnes klass; åtminstone förde den ett kringflackande lif och försörjde sig med hvad som helst, dock ej gärna med ordentligt arbete. Att spå nyfiket folk, bota sjuka med magiska konster, gräfva efter förborgade skatter o. d. utgjorde älsklingssysselsättningar. Därtill hörde naturligtvis drömmar, syner och uppenbarelser. Så vande man sig att lefva på gränsområdet mellan dikt och verklighet, bedrägeri och självbedrägeri, tills man själf icke visste, livar det ena slutade och det andra vidtog. 1 denna grumliga värld indrogs äfven religionen. Särskildt stod modern en tid i beröring med personer, som påstodo sig äga »S:t Johannes staf», hvarmed man kunde finna guld- och silfverskatter, ordade om »Israels förlorade stammar», »de yttersta dagarnas heliga», »det nya Jerusalems uppbyggande» m. m. d.

När Josef var omkring 15 år gammal, gick en stor väckelse öfver staten Newyork, där familjen Smith dä uppehöll sig, och, som ofta sker, åtföljdes den af Ii varjehanda svärmiska och sjukliga företeelser. Josef greps af den allmänna rörelsen och fick nu sina första syner. Angeln »Moroni» syntes honom upprepade gånger, tillsade honom syndernas förlåtelse, bjöd honom att icke sluta sig till någon af de befintliga sekterna, ty de voro alla stadda i villfarelse, hvaremot han själf skulle få sanningen för sig uppenbarad, samt omtalade för honom, att på ett visst berg i närheten funnos nedgräfda guldtafior, som innehöllo en utfyllnad till bibeln; när han längre fram funne dem, finge han ej på några villkor visa dem för någon utan särskild

') Efter C. Fr. Lundins Kyrkohistoria, jfr sid. 4.tillåtelse. Fyra är därefter hittade han mycket riktigt de nämnda guldtaflorna, men de voro skrifna med ett slags »egyptiska» bokstäf-ver, som Josef, hvars bokliga bildning inskränkte sig till en mycket knapphändig färdighet i liisning, skrifning och räkning, naturligtvis icke begrep sig på. Men till all lycka fick han samtidigt tag i ett par silfverin fattade kristallglas, de i Gamla testamentet omtalade urim och tnmmim (2 Moseb. 28: 30), och med dem såsom glasögon kunde han läsa den märkvärdiga skriften.

Hans närmaste omsorg blef nu att lyckliggöra mänskligheten med sitt dyrbara fynd. En f. d. grofsmed, nu skollärare, vid namn Cowdery, åtog sig att bli hans skrifvare. Ett förhänge uppsattes i rummet, och där bakom tog Josef plats med de för profana blickar otillgängliga guldtaflorna; han dikterade, och Cowdery skrel'. Så kom den s. k. Mormons bok till.

I 15 böcker, bärande lika inånga profeters namn, skildras här, hurusom israeliter, förnämligast af Josefs stam, om kr. 600 år f. Kr. utvandrade från Jerusalem till Nordamerika, där de undanträngde urinvånarne. Kristus uppenbarade sig efter sin uppståndelse äfven i Amerika, och en kyrka, liknande den vi känna från Gamla världen, kom till stånd i den Nya. Men israeliterna söndrade sig, och de fromma, profeten »Nefis» af komma, besegrades i en slaktning 384 e. Kr. och voro efter några årtiondeu fullständigt utrotade, medan de ogndaktiga »lamiterna» fortlefva såsoin rödskinn. Kort före den nefitiska stammens utslocknande hade profeten »Mormon» samlat och

bearbetat folkets profetior och traditioner. Hans son >Moroui» afslutade verket och nedgräfde de heliga urkunderna på den plats, där do funnos af Josef Smith. Denne var ock förebådad af de gamla profeterna; han skulle som en stor profet i den yttersta tiden återupprätta Kristi sanna kyrka med den apostoliska tidens ämbeten och ordningar och hela fullhet af andens gåfvor.

Från hvilkcn sida man än ser den, är Mormons bok ett machverk af tarfligaste slag. Den är lika blottad på poetisk inspiration och logisk reda som på religiös originalitet och moraliskt allvar samt vimlar af plattheter och af historiska och grammatikaliska bockar. Det onda dugliga är de partier, ungefär en adertondel af det hela, som äro ordagrant tagna ur bibeln. Möjligen är boken i det stora hela ett plagiat af ett otryckt romanmanuskript, som Smith lyckats komina öfver, men bevisadt är detta icke.

Innan ännu arbetet var fullbordadt, undfingo Smith och hans amanuens Cowdery från himmeln ett dubbelt prästadöme: Arons och Melkisedeks. Vigningen förrättades för det förra af Johannes döparen, för det senare af apostlame Petrus, Jakob och Johannes. Det aronitiska prästadömet gaf befogenhet att predika bot och tro och att döpa, det melkisedekska att medelst handpåläggning meddela den helige Ande. I kraft af denna himmelska fallmakt uppträdde nu Smith som religionsstiftare 1830, samma år som Mormons bok utkom från trycket. Han fick naturligtvis som alla andra religiösa bedragare anhängare i mängd. — Den frågan ligger nära till hands: finns det väl en galenskap så stor och påtaglig, att man ickekan få en mängd människor att tro den, ja, att gå i döden för dess sanning? — Också dref Smith en energisk propaganda, hänvisande till sin utomordentliga profetgåfva, som alltjämt bekräftades genom nya »uppenbarelser», och hans trogna gåfvo honom icke efter i nit. Tack vare förespeglingar om delaktighet i det stundande tusenårs-rikets alla härligheter strömmade folk skarvis till mormondopet — alla proselyter döptes, vare sig dc voro döpta förut eller icke, — och församlingar af »heliga» bildade sig här och där både i Europa och Amerika. Den store profetens anseende växte, han började uppträda äfven som världslig regent, skaffade sig trupper, antog titeln »general» och aspirerade t. o. m. på presidentvärdigheten i. Förenta staterna.

Men han rönte oek stigande motstånd. Bland de troende väckte hans äfventyrliga affärsföretag och hans skandalösa lif betänkligheter. Smith var sedan 1827 gift med cn kvinna, som i hans sällskap förlupit sina föräldrar, men hans starka sinnlighet kräl'de flera förbindelser. För att tillstoppa munnen på sin knotande hustru förskaffade han sig då en uppenbarelse, som, tvärtemot utsagor i Mor-inons bok, tillät honom, och andra med hans tillåtelse, att ha flera hustrur. I detta som i mycket annat påminner Smith om Moliam-med. Först hans efterträdare i profetdömet, Brigham Young, förkunnade dock offentligt läran om månggiftet och gjorde det till en plikt för de heliga; ingen kvinna kunde bli salig utan att »beseglas» vid en man. Man är fräck nog att påstå, att äfven Jesus lefde i månggifte.

Svårare var motståndet från de utomståendes sida. En gång blef Smith på iikta amerikanskt manér tjärad och fjädrad af en hop »hedningar». De heliga mötte våld med våld, hvarför oroligheterna artade sig till borgerligt krig. Slutligen inmanades profeten i häkte för att ställas inför domstol. Men fängelset stormades af en ursinnig folkhop, och han blef jämte sin broder Hiram ihjälskjuten (1844).

»Martyrernas» blod stegrade endast de troendes fanatism. Då fientligheterna fortforo, beslöt man att likt det gamla Israel utvandra och bortom civilisationens gränser uppsöka ett förlofvadt land. Hösten 1846 företogs från Nauvoo i Illinois, mormonernas dåvarande hufvudort, den omkr. 200 (sv.) mil långa vandringen till Stora saltsjön på andra sidan Klippiga bergen. Tåget, som kräfde flera månader och till stor del gick genom öde trakter, var utomordentligt mödosamt och pröfvande. Landet, där man slog sig ned, tillhörde Mexiko men kom redan 1848 i Förenta staternas ägo. Här ville mormonerna taga i besittning ett område stort som halfva Europa och grunda en självständig »Ökenstat» (Deseret), men regeringen i Washington upprättade i stället territoriet Utah under Unionens uppsikt. Detta gaf anledning till en lång rad fientligheter mellanförbund sregeringen och mormonerna, i livilka den förstnämnda ieke sällan drog kortaste strået. Ty Brighatn Young visade sig som en organisatör och härskare af första ordningen och var, trots sin despotism, blindt åtlydd af de sina. Hvilka medel de heliga använde i försvaret af sina intressen, kan man förstå däraf, att en deras biskop Lee vid ett tillfälle (1857) med en

hop mormoner och indianer öfverföl 1 och till sista man nedhögg 150 icke-mormonskautvandrare, ett brott för hvilket han först efter 20 år blef domfälld och afrättad. Värsta tvisteämnet var månggiftet. Regeringen utfärdade den ena lagen efter den andra för att få bort denna skamfläck i kristenheten, men mormonerna trotsade eller kringgingo dem ogeueradt. Slutligen måste de dock ge efter, hvarpä Utah som stat införlifvädes i Unionen (1896). Men i hemlighet florerar »Det himmelska äktenskapet» alltfort.

I Saltsjöstaden, »Det nya Jerusalem», har mormonstaten alltjämt sin medelpunkt. Här finnes ett utomordentligt praktfullt »tempel», som ingen »hedning» får beträda. I detta försiggå alla hemliga ceremonier, hvilka delvis synas vara af skändlig art. Gudstjänsten i »tabernaklet» är däremot tillgänglig för allmänheten, som här får åhöra föredrag om hvarjehanda fiågor, ofta af ganska världslig art, njuta af musik, dansa, med eller utan bön, supa gratis och ha tref-ligt pä allt sätt. Sådan är mormonernas »gudstjänst». Deras lära om Gud är i samtna stil. Det tinnes, mena de, en mängd gudar, alla med mänskliga kroppar, men vi ha egentligen blott att göra med Adam. Dennes »fall» var ej en olycka utan tvärtom. De heliga bli efter döden själfva gudar. Kristliga uttryck, särskildt af eskatologisk art, blandas med rent hedniska föreställningar, och könsväsendet spelar stor roll. Det hela bildar en vidrig, outredlig bärfva och kan icke annat, ty alltjämt »uppenbaras» nya läror, som stå i strid med de gamla.

Författningen är hierarkisk. Hvarje vuxen manlig mormon är medlem antingen af det melkisedekska (andliga) eller det aronitiska (världsliga) prästerskapet, men blott få nå de högre och högsta graderna. Till de sistnämnda hör apostlaämbetet, som mormonerna återupplifvat. I detta som i mycket annat likna mormonerna de apostolislct-katolska, dock snarast som en karrikatyr. Vid upptagandet i samfundet måste adepten med dyr ed förplikta sig till ovillkorlig lydnad. Grufliga stralf hota alfällingar och dem, som yppa samfundets hemligheter; huru mänga personer som till »försoning» undanröjts af »daniterna» eller andra band af heliga »mordänglar», är och förblir mormonernas egen hemlighet.

Alltjämt drifva mormonerna den mest energiska propaganda. Det behöfs nämligen mycket folk, för att de icke skola i Utah öfver-flyglas af »hedniska» emigranter. Särskildt lägga de an på ungakvinnor, i ganska genomskinligt syfte. I tusental genomströfva mormonagenterna siisom sannskyldiga ulfvar i fårakläder både Amerika och Europa, harmfullt afvisande morinon-uainnet och döljande sin rätta art under fromma fraser ocli skenfagert nit om människors frälsning. Skandinavien och icke minst Sverige har visat sig som en synnerligen gynnsam marknad för deras snygga geschäft, som snarast är att jämföra med den »hvita slafhandeln», men det oaktadt får fortgå ganska ostörd t af våra myndigheter. Vissa år torde deras offer närma sig tusentalet, till största delen unga kvinnor. Det uppges, att skandinavernas antal i Utah uppgår till omkr. 65,000, hvaraf

20,000 svenskar. Hela antalet af »do yttersta dagarnas heliga» torde nu närma sig 400.000, hvaraf ett tiotusental i Europa.

Brigham Young, som börjat sin bana som timmerhuggare, dog 1877, efterlämnande en förmögenhet af 8 millioner kronor, 17 hustrur och r><> barn (med inalles 25 hnstrur). Profet och president är för närvarande (1906) Josef F. Smith, en son till den 184-1 mördade Hiram. Hans kusin Josef Smith, den förste profetens son, är president i ett skismatiskt mormonsamfund, som förkastar månggiftet och räknar omkr. 50,000 medlemmar.II. Pastor P. E. Aslevs uttalande.

Det af pastor Aslev afgifna utlåtandet (jfr sid. 3) meddelas bftr in extenso, med undantag af att de statistiska tabellerna ut-tagits för att meddelas i sammanhang med ett par andra dylika, sid. 48—50. Rubrikerna här nedan äro af författaren.

Mormon-hierarkiens motiv för sin propaganda:

a) Att vinna allt större politiskt inflytande.

Hvarje vunnen proselyt, som emigrerar till Utah eller till någon närgränsande stat, ökar mormon-ledarnas politiska makt vid valurnorna. Denna hierarki, som består af en profet och hans tvenne rådgifvare samt tolf apostlar, regerar sina medlemmar med oinskränkt makt. Aposteln H. C. Kimball sade om deras profet: Han är vårt hufvud, han är vår president, vår profet och ledare. Därför är hans röst till detta folk Guds röst.» (Journal of

Disc., Vol. 11, sid. 221).

b) Att omsider upprätta ett världsril;e.

Detta mal föresväfvade redan mormonismens grundläggare och första profet Josef Smith, som våren 1844 lät uppställa sig som kandidat vid valet till Förenta Staternas president. För detta måls vinnande utsände han sina äldste att värfva röster i hela landet. (Times and Seasons för den 1 mars 1844, sid. 455).

Detta mål hägrar för mortnon-ledarna i dag lika klart som någonsin. Independence i Jackson Co., Mo., skall blifva deras och världens hufvudstad. Då skall det heta: .Vill du blifva mormon, eller vill dn blifva ett hufvud kortare?» Denna profetias nppfyllelse är själfva grundmotivet för deras ifriga proselytverksamhet.

c) Att vinna penningar.

Hvarje nyvärfvad proselyt ökar deras inkomster. Så fort en människa blifvit mormon, börjar hon betala tionde af all sin inkomst. Denna skatt går till hierarkiens kassa.

d) Alt hålla sina medlemmar i fattigdom och större underdånighet samt i beroende af det rika prästadömet.

Hvarje mormonvärfvare måste själf underhålla sig två år på missionsfältet. Den enda lijälp, som han vanligtvis får. är inkomsten från en afskedsbal, som hans vänner anordna till hans hjälp och för att roa sig själfva. Hans familj är under hans bortovaro oftast beroende af allmosor från kyrkans tiondegärd. Har värfvaren lyckats bra, får han som belöning i nåder ett ämbete i kyrkan eller kommunen.e) Att stärka de svaga i trott.

När någon börjar vackla i sin tro på mormonismen, får han ofta kallelse att gå ut och verka som missionär. När han i två års tid har predikat mormonismen för andra, är han också själf troende. Han har ljugit så länge, att han själf tror det vara sanning, som han förkunnat.

f) Att lära ungdomen folkvett.

De flesta missionärerna äro nnga, vilda sällar, som behöfva komma ut för att lära sig godt uppförande. I. många fall återvänder den unge missionären reformerad till sitt yttre.

g) Att fylla de a/fallnas leder.

Ärligen förlorar mormonsekten många medlemmar, som affalla från deras tro. Deras platser måste fyllas med nyvärfvade proselyter, som komma till deras Sion.

Mormonagenternaa motiv för sin propaganda.

De flesta af dem hafva inga motiv för sin verksamhet. De gå åstad af blind lydnad för prästadömet, som kallat och befallt dem att gå. De äro ledarnes blinda och viljelösa verktyg. Andra gå åstad af äfventyrslusta eller af längtan efter att komma ut och bese världen.

Några missionera med ifver för att få ett »rekord» hos sina kyrkliga myndigheter, för att blifva i hågkomna vid nästa biskops-utnämning.

Exempel finnas på, att många missionera helt enkelt för att bedraga folk och sålunda hämnas därför, att de själfva blifvit bedragna. Att någon missionär från Utah drifves af ädla motiv är omöjligt, ty i sann kristlig mening finnes intet godt hos mormonismen.

Mormonagenternas karaktär.

Därom säger mormonprofeten Brigham Young, som allra bäst bör känna dem, följande: »Jag har många gånger utmanat världen att framvisa så usla djäflar, som vi kunna. Vi öfverträffa dem i allt. Vi hafva de största och skickligaste lögnare i världen, de kunnigaste och mest listiga tj ufvar och hvarje annan karaktärstyp, som ni kan nämna. Vi kunna rätt här i Israel framdraga äldste, som kunna öfverträffa världen i utsväfningar och uti att handtera kortleken; de kunna bedraga ocb lura världen med de fiffigaste bedrägerier på jorden. Jag kan framvisa äldste här, som kunna preja de skickligaste skälmar och fråntaga dem deras penningar. Vi kunna öfverträffa Världen i hvarje knep.» (Deseret News, Vol. G, sid. 291.)

Med mänga exempel kunna vi bestyrka Brigham Youngs beskrif-,nng på karaktären af dessa äldste, som sändas till Sverige och andra kristna länder för att missionera. Till ett lyckligt hem i Skåne komen dag en ung vacker man. Han vann snart insteg, och husets enda dotter gaf honom omsider sin tro. Föräldrarne blefvo ock vunna f(ir den nya religion, soin han förkunnade. Följden 1 >Ief. att fadern sälde sitt hemman och att de alla följde den blifvande mågen till de sista dagarnes heliges Sion. Alla penningarna, uppgående till omkring 10,000 kr., öfverlämnades åt den i allt betrodde missio-niiren. När de omsider kommo till en liten station i Utah, hoppade missionären af tåget, och de fingo fortsätta resan utan honom och sina penningar. Ett ‘annat exempel: En byggmästare, i Norrköping blef för många år sedan vunnen för den nya tron. Han varnades af dåvarande kyrkoherden Rundgren men förgäfves. Han sålde all sin egendom och reste till Utah. Emot kvitto lämnade han under vägen ifrån sig sina penningar för att af de hemvändaode missionärerna bättre förvaras. När han vid framkomsten begärde att få dem tillbaka och visade sitt kvitto, så döm om hans häpnad, när detta öf-versattes för honom. På detta, stod helt enkelt, att han var skyldig kyrkan S 500 for sin resa från Sverige till Utah. Den gamle har i sin lilla stuga i Utah själf omtalat det för undertecknad.

Missionsmetoder.

»Sak samma på hvad sätt ni omvänder dem, blott ni omvänder dem.- (Ap. Kimball, 27 Milennial Star, sid. 297). För mormon-agen-terna äro alla medel tillåtna, som befordra deras propaganda. Som mormonismen har tvenne namn, så har den ock tvenne lärobegrepp. Namnet mormon är i Utah alldagligt, men på missionsfälten vilja de heta de sista dagars heliga af Jesu Kristi kyrka, eller ock i korthet »de heliga». I den lära, som de predika bland de kristna folken, ingår bibeln som hufvudgrund. Självfva kalla de sin förkunnelse bland folken för >de första principerna eller mjölk». I Utah däremot gifves åt de bepröfvade »stadig mat,», som nyomvända pä missionsfälten ej alls skulle kunna smälta. I mormonismens stadiga mat har bibeln ej mera rum än en vanlig historisk bok, som hade betydelse förden tid, då den skrefs. >Nu», säga de, »talar Gud till sitt folk genom sin profet, hvars röst är Guds röst?. »Wilford Woodrnf är vår profet, och jag vet, att han kan skrifva böcker så goda som bibeln.» (Ap. J. W. Tavlor vid mormon-konferensen i Salt Lake City den 5 april 1897). Mormonvärfvarna predika aldrig bland de kristna morraon-läran sådan den läres och praktiseras i Utah, utan de följa prästadömets anvisningar, huru de på bästa sätt skola kunna fånga de enfaldiga i sina fint eller groft utlagda nät. De läroböcker och skrifter, som de sprida i Sverige, liafva en annan betydelse, då de tolkas från kristlig synpunkt, än då de fattas i enlighet med mormonernas »stadiga mat». Detsamma gäller om deras tal och predikningar. Deras egen mening är helt och hållet dold tor den oinvigde. Deras s. k.evangelium är så omviradt med kristna talesätt, att den enfaldige ej kan märka deras egen mortnon-mening. Självfva äro de lika sitt evangelium. De bära fromhetens dräkt, som döljer det i hjärtat boende mormon-vilddjuret.

För att åskådliggöra deras metoder, vilja vi låta några af dem bedragna offer självfva omtala, huru de blefvo snärjda och fångade i mormonagentemas nät. En gammal f. d. soldat berättade för oss: »En dug, då. jag satt pä mitt skräddarebord och sydde, kommo tvenne herrar in till mig. De gjorde sig snart förtroliga och voro mycket religiösa. De till och med hådo, att vi skulle hafva en bönestund tillsammans. De omtalade ej strax, hvilket samfund de tillhörde. De sade sig tillhöra de heligas samfund. Till sist satte den ene sig upp på bordet bredvid mig och började på ett förtroligt sätt säga: »Broder Z. har väl gifvit akt uppå, hur söndersplittrad kristenheten är och att alla de olika sekterna strida emot hvarandra? Icke kan väl detta vara Guds kyrka? Nej, Gud har nu i dessa dagar uppenbarat för sin profet .Tosef, att alla äro affallna och vederstyggliga för honom. Herrens ande är viken ifrån dem alla. Herren har beslutat att tillintetgöra denna Babels förbistring och har därför i dessa yttersta dagar återupprättat sin kyrka och församling och begåfvat henne med profeter och apostlar såsom det var på Jesu tid. Nn talar Gud åter till sitt folk genom dessa sina tjänare. Han har ock gifvit dem fullmakt och myndighet att utföra sitt rikes ordonanser. Den som döpte dig hade ingen fullmakt och myndighet ifrån Gud att utföra denna heliga handling; därför har ditt dop intet värde. Om ni vill blifva frälst, måste ni döpas om af en, som har fullmakt därtill. Kristi kyrka är nu upprättad bland bergens kamrar i Utahs Sion, dit Herren insamlar sitt folk undan den tillkommande vreden.» Detta och mera i samma stil talade broder M. till mig. Under det «an talade, hviskade en röst i mitt inre: »Det är rätt.» Det är uppenbarelsens ande, tänkte jag. Ett alldeles nytt ljus uppgick i min s,)äl. Jag

greps af en hänförelse såsom aldrig tillförene. Det dröjde ej heller länge, innan jag och min hustru läto döpa oss af dessa Herrens tjänare, som hade makt och myndighet därtill från Gud. l*å vi uppstego ur mormondopets flod, kände vi oss oändligt sälla ver att nu slutligen tillhöra Guds utvalda församling. Vår enda atrd blef nu att i Sion 1'ä se och höra dessa Herrens profeter och apostlar och i Herrens tempel blifva begåfvade med en ännu större kunskap och härlighet. Det dröjde därför ej länge, förrän vi realiserade hvad vi hade och reste med missionärerna till Utah.

Här blefvo vid med det allra första bjudna på en bal; ty Sions !>arn skola gå i dans och vara glada. Vi gingo med. Balen började med, att biskopen steg fram och bad Gud välsigna dansen. Sedan började de unga och gamla att dansa väldeligen. De från enkrog hämtade förfiriskningarna verkade så, att snart blef det gräl, och balen slutade med slagsmål. Djupt bedröfvade gingo min hustru och jag hem. Sedan dess hafva vi helt förlorat tron på mormonismen och all religion.»

En man, som den 29 nov. 1896 upptogs i den Lutherska församlingens gemenskap i Salt Lake City, säger: »Jag afvek från kristendomen och antog mormonismen den första mars 1874. Därtill blef jag bedragen genom mormon-missionärer och deras skrifter. De lärde, att mormonerna voro de enda lefvande kristna på jorden, och att deras rike skalle krossa alla andra riken, såsom Daniel beskrifver det, samt att de allena hade det eviga evangeliet, som en ängel kom till Josef Smith med, efter att det hade varit borta från jorden sedan apostlarncs dagar intill 1830. Jag trodde detta och tog mormondo-pet, ty jag var ung o< h oerfaren i Guds ord.»

Den 10 okt. 1897 intogs i (lutherska) församlingen en man, som angaf som orsak, att han blifvit mormon, följande: »En mormonmissionär Anders Hanson kom och predikade det nya evangeliet, att nu var Kristi kyrka igen upprättad med profeter och apostlar, och de första underbara nådegåfvorna voro återgifna. Nu hade hvar och en som hörde det nya evangeliet att låta döpa sig med nedsänkningens dop och resa till Sion för att undgå de straffdomar, som snart skulle öfvergå den fallna kristenheten, och för att kunna lefva ett rent lif, ty i Utah funnos inga onda exempel, som förledde en till synd.»

Ett annat vittnesbörd: »För fem är sedan lefde vi ett lyckligt lif både i andligt och lekamligt hänseende, tills en dag min broder kom hem såsom mormonmissionär. Han ingöt tvifvel hos oss på, att det stod rätt till med vårt dop och församlingsgeinenskap o. s. v. Huru han och andra mormonagenter lismade med oss, så blefvo vi 1894 döpta till mormoner af Jon Anderson från Utah. Efter dopet lade de sina händer på, oss för undfåendet af den Helige Andes gåfva. Vi bodde på den tiden i Kungshamn, Alsike socken. Jag var dragon och hade ett präktigt torp. De så kallade missionärerna hälsade nu på hos oss nästan hvarje vecka. De voro några riktiga snyltgäster, som blott frågade efter mat och penningar. Jag suckar nu till Gud, att han ville befria vår jord ifrån dessa bedragare.

Såsom goda sista dagars helige betalte vi punktligt vår tionde, men missionärerna voro ej nöjda, därmed utan uppmanade oss att resa till Sion. Vi gjorde oss i ordning och reste. Vi hade bra med penningar, men det var en allt för stor frestelse för mormon-ledarne. Deras begär efter penningar dref dem till det yttersta för att få af oss bvartenda öre. Det lyckades äfven och det så fint, att vi knap-past märkte det, förrän kassan var slut, men dä var det äfven slnt med kärleken.

Huru vi blefvo mottagna i Sion? Alla Sionsbröderna, som hade lånat penningar utaf oss och lofvat betala, så fort vi själfva kommo till Sion, kände nu ej igen oss. I hela två dagar fick jag och min hustrn med ett spädt dibarn vara utan ioda»; etc.

Den fjärde sept. 1898 intogs i församlingen en kvinna, som i 45 år varit mormon. Hon nedtecknade sin lefnadshistoria, nr hvilken vi anföra några småbitar. »Mina föräldrar flyttade till Malmö, där jag lärde sömnad. Här var det, som en ung man tog mig med till mormonernas möten. Det var omkring ett dussin närvarande. De började med att sjunga sången: 'Vi äro de äkta Sions söner', etc. De talade sedan om, huru änglar från himmelen hade återgifvit evangeliet till Josef Smith. Xu var Guds kyrka åter upprättad på jorden såsom i apostlarnas dagar. Nu insamlade Gud sitt folk undan vreden. Där i Sion funnos inga onda människor, inga lögnare, inga tjufvar, och alla voro heliga, ty de hade ibland sig Jesu apostlar och en profet, som mottog ständig uppenbarelse från Gud. Alla voro ock där födda på nytt genom neddoppningens dop.

En dag gick jag för att. taga farväl af några mormoner, som skulle resa till Utah. De sjöngo med fröjd: 'Till Babylon, till Babylon vi säga farväl'. De liknade sig själfva vid Israels folk, sotn Gud utförde ur träldomens land. Deras a ti ard gjorde på mig ett djupt intryck. Manga arbetade sedan med mig, att jag skulle blifva mormon. De segrade omsider. Jag medföljde ett nygift par till Lund, där jag år 1853 blef döpt af A. W. Win berg. Mormonismen i Sverige hade ett annat utseende än här. Där hade den en ljusets dräkt, här är den aftagen.»

Jämte predikan och liusbesök sprida mormonagenterna tusentals småskrifter i Sverige. Huru infernaliskt lögnaktiga dessa äro skall följande utdrag nr en sådan skrift nogsamt visa. Skriftens namn är: »En röst från landet Sion». Den är tryckt på svenska i Köpenhamn 1878 hos F. E. Bording. Nästan hvarje rad i densamma vimlar af talska uppgifter i syfte att värfva proselyter för mormonerna och emigranter för Utah. Läs här några profbitar!

»Allt är stilla lugn, ingen strid om val, inga polisrapporter, inga mördare, inga krig i vår lilla värld. Huru lugnt, huru stilla, huru fredligt, huru ensamt, huru lyckligt, huru fritt vi lefva här frän tumult! Dammet är icke aftorkadt af våra gamla skjutvapen eller vära svärd utdragna från skidan för något slags orolighets skull; 'nga polisbetjänter eller vakter hafva Idifvit posterade för att beskydda oss mot yttre eller inre faror; trumman har visserligen blifvit16 EM IG R AT IONSUT REDNINGEN. BILAGÅ III. MORMON VÄRENING EN.

rörd, men barmhärtighetsgärningen blandade sig i dess ljud, så att dess krigiska genljud var snarare en påminnelse oin, att krig en gång visserligen varit kändt bland nationerna, än någon uppmaning att sätta våra fötter till krigets alinätta steg, i likhet med dem, som bereda sig till strid eller marschera till kampplatserna. Ack, hviJket lif vi föra; det är skaldernas dröm uppfylld i verklighet!

Här kunna vi utbilda tanken, pröfva anden, styrka vår lekamen, fröjda hjärtat och förädla människans själ; här kunna vi idka alla vetenskaper och hvarje skön konst, som tjäna till att utvidga våra själskrafter, göra vår lekamen smidig, eller försköna och smycka vår släkt; och här kunna vi erhålla och utbreda den rena kunskap, som icke är blandad med den babyloniska mysticismens rotvälska, och som vill anstå en man efter ett långt lif med hälsa och drift att fröjda sig i glädjens boningar och njuta deras umgänge, som äro rentvådda i Lammets blod. Här sucka inga fångar i dystra celler, inga bojor eller band fängsla människornas lemmar, här finnas inga slafvar, som kvida, klaga eller träla för ingenting, eller sjunkna i stoftet måste böja sig för att behaga tyranner. Här är det öfverlåtet till hvar och en att handla rätt. Här äro vi tillika alla rika. Här finnes ingen verklig fattigdom, ty en hvar har fri rättighet till jorden, betesmarkerna, timret, vattenkraften och alla medel att vinna välmåga utan penningar eller pris. 1 detta fredliga land hafva redan tusen-den af heliga insamlat sig. — Sedan de själfva hafva kommit till välstånd efter tunga mödor, glömma de i sin välgång icke dem af sina bröder, som ännu, stadda i motgångar, äro kringspridda bland nationerna; de hafva nämligen bildat en »fortfarande fond» till de heligas utvandring, till hvilken redan äro skänkta flera tusen dollar. Emedan Israels insamling är förordnad af Herren, är denna fond så inrättad, att den kan förökas till millioner till fattiga men dygdiga människors understöd, sä att de med fullkomlig säkerhet få upplyfta sina hufvuden och njuta af lifvet, ty timmen för deras befrielse är nära.»

I en annan skrift, »Israels insamling», heter det: »Det är nödvändigt, att Guds heliga skola samlas ut ifrån de ogudaktiga, på det de må fullkomligt kunna tjäna gud.» — Så uppräknas en mängd synder, hvars onda inflytande de undkomma, som utvandra till Utah. Härpå kommer denna utgjntelse: O, I Guds helige, som bafven barn, längten I ej, att den dag skall komma, dä I kunnen blifva hemsam-lade och edra barn befriade från sådana olyckor? Jo, jag vet, att I gören det; och många mödrar, som ej räkna sig till oss, skulle gifva allt, hvad de äga, om de finge se sina barn betryggade mot dessa faror. Sion är det ställe, som Gud har bestämt till sitt folks församlande, är det enda, hvartiU man kan fly för att erhålla befrielse.*»I Sion äro barnen icke någon börda, utan hvarje man, som vill vara arbetsam, kan underhålla lika så många, som Herren vill gifva honom. J)e kunna där lära rättfärdighetens grundsatser; de få ej se krogar, ej heller hus för otuktiga kvinnor; inga spelhus.»

En stor dragningskraft och en nödvändighet för hvarje mormon att resa till Utah är deras tempelceremonier, som allena kunna utföras i Utah och ingenstädes utom i deras där invigda tempel. Deras lära att äktenskapet fortsättes i den andra världen gäller endast sådana äktenskap, som äro ingångna i ett mormontempel, hvarför alla, som komma till Utah, gifta om sig för evigheten, såvida de tycka om hvarandra nog för att åstnnda ett evighetslif

tillsammans. I dessa tempel döpa de sig för sina döda, gifta sig i stället för de döda och besegla sig med sina barn, med flera galenskaper, som endast i dem kunna utföras. En god mormon måste därför bo i Utah eller nära där intill för att kunna blifva delaktig af dessa shögre välsignelser». I Utah hafva de dessutom patriarker, som sälja sina välsignelser. Utan en sådan välsignelse kunna de ej vänta få höra Frälsarens ord: »Kommen, I min Faders välsignade». Att predika mormonism är därför alldeles detsamma som att värfva emigranter. Det är emigrantvärfning för Utah.

Dessa mormonvärfvare förstå sig ock på konsten att ingjuta i sina offers hjärtan hat till fäderneslandet och dess institutioner och en brinnande längtan efter deras beprisade Sion. För att illustrera detta, vilja vi anföra nagra verser af en mormonkvintia Stina Dahl. Vi taga dem från mormontidskriften Nordstjärnan för 1 sistlidne augusti:

<I)ft ensam jag sitter och tankarna ila.

Till landet där hortoin den brusande våg,

Min längtan och trängtan att där finna hvila Nu jämt och beständigt upptager min håg.

Ack, vore jag en bland den lyckliga skara,

Som tagar till landet, som Herren oss gott Till arf och besittning, att vi skola vara En utvald församling, en prästerlig släkt,

Som Herrens befallning och lagar städs hålla,

IIur världen än söker hos oss finna fel Och alltid försöker att skada oss vålla.

Vi tro allt Guds ord dock och cj en del.

Vi tro, att till Sion skall Herren själf komma.

Från Sion skall ljuset utstråla i prakt,

Där skall han all världen regera bland fromma,

Och därfrån skall Babel förnimma hans makt.»

Vi behöfva ej anföra fortsättningen.

2—001270. Emiyratiommtredninyen. BiUtya 111.Följderna af mormonernas propaganda.

Af det föregående såväl som af den efterföljande statistiken framgår klart, att den första för fäderneslandet skadliga följden af mormon-agenternas propaganda är emigration. Deras religion är sådan, att livar oeli en som tror på densamma måste emigrera. Dock önska icke mormon-agenterna att alla deras proselyter utvandra. De behöfva för sitt fortsatta proselyteringsarbete några familjer här och där som stödjepunkter, där de kunna finna liärberge och få mat för ingenting. Deras skriftspridning är en draksådd, som verkar misstroende till det bestående inom stat och kyrka och demoraliserande för hemmen. Hvarje hem, där dessa agenter innästla sig, blir förr eller senare ru-ineradt. I första hand söka dessa 60 ä 70 kringstrykande agenter att fånga kvinnan. Då de komma hem till Utah från sin så kallade mission, skryta de öfver sina mot kvinnan skamliga handlingar. Blott ett exempel. Vid en afskedsfest i Salt Lake City den första mars 1900 för Carl Carlson, som skulle resa till Sverige på mission, omtalade gamla missionärer sina bragder för att därmed inviga den nye missionären i hans kommande arbete. En J. O. H. Lnndquist, som i sju år varit missionär i Sverige, omtalade öppet med en dålig hän-tydan, att han en tid bodde på ett ensamt ställe ute i skogen hos en hustru, soin hade blott ett rum med två sängar, och mannen var borta.

Mångfaldiga exempel finnas på, att blott den ena maken blifvit vunnen men ej den andra. Därmed är husfriden förstörd- och slutet blir, att den för mormonismen vunna måste resa till Utah.

Den statistik, som medföljer denna af handling, visar, att dödlighetsprocenten är mycket stor ibland dem till mormonismen döpta. Detta har sin orsak i de sorger och missräkningar, som dessa bedragna fä utstå. Många tvina bort af sin fanatiska längtan efter mormonernas Sion — en längtan, som af brist på medel icke alltid kan

tillfredsställas.

Samma statistik visar ock det stora antal, som redan i Sverige affalla från mormonismen. Dessa affallna blifva i de flesta fall fritänkare och skadliga kräftsår för samhället.

Mormonpropagandans organisation i Sverige.1)

Mormonernas styrka ligger i deras förträffliga organisation. De i Sverige från mormonernas Sion kringstrykande agenterna äro en ordnad kår, som i allt sitt arbete ledes från hufvudkvarteret, på Södermalm i Stockholm. Där tronar den af högste profeten i Utah för hela Sverige utnämnde missionspresidenten P. Mattson. Till

*) Nyare uppgifter meddelas sid. 51. Vi hafva icke desto mindre återgifvit äfven pastor Aslevs förteckning, enär en Jämförelse erbjuder åtskilligt af intresse.honom skall för hvarje månad inlämnas rapporter för hvarje agents arbete. Han har uppdelat Sverige i fem missionskonferenser. Hvarje konferens ledes af en president. Hvarje konferens är åter uppdelad i grenar, och hvarje gren har sin föreståndare. Hvarje konferens håller två stormöten under året, då missionssnperintendenten från Stockholm är närvarande för att instruera om bästa sättet för arbetets bedrifvande och för att rådgöra med missionärerna om nya fälts upptagande.

Missionärernas tjänstetid är vanligtvis två år. Har någon visat sig ovanligt skicklig i sin agentur, kan han få förlängd tjänstetid med utsikt att därför blifva rikligen vedergälld. Under dessa två år få de ofta byta om verksamhetsfält, ty de missionera bäst, då de äro minst kända på en ort.

Dä detta skrifves äro följande missionärer fran Amerika anställda i mormonvärfningens tjänst:1)

Vid hnfvudkvarteret i Stockholm: P. Mattson, president för den svenska missionen; Grust. H. Johnson är sekreterare och Svv. Swenson skrifvare lor tidskriften Nordstjärnan. Sekreteraren skall dock förflyttas till att verka i Skåne, där han hoppas vinna sina släktingar lör mormonismen.

De olika konferensernas arbetare äro:

Vid Stockholms konferens. Konferenspresident Charles V. Erikson, som tillika iir föreståndare för Stockholms gren. Hans medhjälpare äro Axel A. Nyländer och Josef P. Fernelius. Hnfvudkvarteret är beläget vid Svar-tensgatan 3.

Uppsala gren med hufvudkvarter Svartbäcksgatan 58, Uppsala. Föreståndare John A. Rundswick; medhjälpare Erik T. Grass ocli Josef U. Anderson;

Eskilstuna, gren med hufvudkvarter Sandbäcken 75, Eskilstuna. Föreståndare John E. Anderson och medhjälpare Frans W. Olend;

Örebro gren med hufvudkvarter Rydbäcksgatan 20, Örebro. Förestån dare John Andersson och medhjälpare W:m X. Lee;

Västerås gren med hufvudkvarter Slottsgatan 25, Västerås. Föreståndare

C. W. Erikson och medhjälpare Nelson A. Anderson;

Dalarnes gren med hufvudkvarter I.undstedts gärd, Smedjebacken. [-Föreståndare-] {+Före- ståndare+} Josef Wall och medhjälpare John O. Peterson;

Gott/ands gren med hufvudkvarter Brunnsgatan 5, Södervärn, Visby. Föreståndare John O. Löfgren och medhjälpare August W. Rytting.

Sundsvalls konferens. Hnfvudkvarteret för denna konferens är Östermalm 33, Sundsvall. Gustaf A. Höglund är konferenspresident och föreståndare för Sundsvalls gren. Hans medhjälpare äro Brigham Monson och Andrew G. Lavin.

Gujle gren med hufvudkvarter Tvärgatan 31, Gäfle. Föreståndare Carl

E. Nelson och medhjälpare Armand F. Rundquist;

Tjiileå gren med hufvudkvarter Svartöstaden, Luleå. Föreståndare Alma A. Mineer och medhjälpare C. V. E. K ranta;

') Se noten å föreg&onile sida.Östersunds gren med hufvudkvarter Nybo, Frösön. Föreståndare Emil Elm och medhjälpare James E. Holladay;

Härnösands gren med hufvudkvarter Sundgatan 15, Rotuddcn, Ilärnö-sand. Förestäudare Niels P. Swenson och medhjälpare Gustaf Peterson.

Norrköpings konferens. Konferensens hufvudkvarter är Norra Kungsgatan 7. Norrköping. Konferenspresident och föreståndare för Norrköpings gren är Aug. A. Nordvall och medhjälpare C. A. Dahlquist och Arvid Forsgren.

Vingåkers gren med hufvudkvarter i Nylund, Vingåker. Föreståndare Benni liavsten;

Västerviks gren med hufvudkvarter i Gamleby. Föreståndare Alfred

F. Anderson;

Kalmar gren med hufvudkvarter Stensögatan 8, Kalmar. Föreståndare Jared Nordgran och medhjälpare lieed T. Johnson.

Skånes konferens. Konferensens hufvudkvarter: Ilolländaregatan 11, Hälsingborg. Konferenspresident ,'ir .1. P. Jönson.

Hälsingborgs gren med hufvudkvarter detsamma som konferensens, föreståndare är A. I.. Quist;

Kristianstads gren med hufvudkvarter Västra Smalgat.au 187, Kristianstad. Föreståndare G. W. Jenson och medhjälpare C. W. Koos;

Ystads gren med hufvudkvarter Föreningsgatan 9, Ystad. Föreståndare Peter Johnson och medhjälpare Hjalmar Landgren;

Malmö gren med hufvudkvarter Kornettsgatan 9, Malmö. Föreståndare E. J. Sjöstrand och medhjälpare I. P. Tliunell;

Halmstads gren med hufvudkvarter Väster CO, J.itt. B, Ilabnstad. Föreståndare Henry Swenson och medhjälpare Leonard Olson;

Karlskrona gren med hufvudkvarter östergatan 5, Karlskrona. Före-

ståndare C. G. Karlson och medhjälpare E. J. Jacobson.

Göteborgs konferens. Hufvudkvarter Linnégatan G8, Göteborg. Föreståndare för Göteborgs gren och konfereuspresident är Thomas Spongberg; medhjälpare: John W. Johnson.

Skö/de gren med hufvudkvarter i Sköfde. Föreståndare Josepli Carlson och medhjälpare Axel W. Borgström;

Borås gren med hufvudkvarter Kullen, Borås. Föreståndare A. F. Anderson och medhjälpare Horacc W. Egan;

Jönköpings gren med hufvudkvarter Pilgatau II, Jönköping. Före-

ståndare P. G. Peterson och medhjälpare N. A. Peterson;

Värmlands gren med hufvudkvarter Norra Fridelund B, Karlstad. Föreståndare A. M. Nelsou och medhjälpare C. O. Peterson.

Förutom de här namugifna hafva de några så kallade o inresande» missionärer.

Af denna indelning framgår, att hela riket belägras af mormon-hären frän Utah. Angående deras framtidsutsikter i Sverige säger mormontidningen Utah-Posten för den 15 mars 1906: »Vi tro, att missionen i Sverige bar endast begynt, och att icke allenast tusende men tiotnsende af Sveas bästa söner och döttrar skola förena sig med oss.»

Mormon -agenternas arbetsintensitet.

Mormonagenterna äro amerikanare eller svensk-amerikanare. De hafva i Amerika lärt sig att arbeta med raskhet. Denna vana kom-mer dem äfven till godo i värfningsarbetet. De stå ej fåfänga pä torget. Medan den himmelske husbondens tjänare sofva, så dessa ovänner ined ifver sitt ogräs nti Herrens åker. Detta framgår klart af deras rapporter till sina myndigheter i Utah. Ar 1905 verkade 04 mormonmissionärer i Sverige. Dessa besökte 87,000 hem hos icke mormoner och höllo 3,000 offentliga möten, utdelade eller sålde 131,000 böcker och småskrifter samt döpte 110 personer. Ar 1900 verkade (5(5 agenter i Sverige. Dessa besökte 138,000 hem, sålde eller utdelade 232,689 böcker och småskrifter, höllo 3,163 offentliga möten och 21,559 »religiösa» samtal samt döpte 91 personer. Under detta års första sju månader verkade 61 agenter, som sålde eller utdelade 193,934 böcker och småskrifter, besökte 104,622 hem, höllo 14,762 »religiösa» samtal och 1,732 offentliga möten samt döpte 61 personer.1)

Af detta framgår, att de arbeta som myror för att vinna sina proselyter. Huru länge skola de ostörda få hålla på med att utså sitt ogräs, underminera vår kristna tro och vårt familjelif samt värfva emigranter för Utah?

Huru skall mormon-propagandan hämmas?

Att ignorera ett så väl ordnadt angrepp af en utifrån kommande ärkefiende till vår kristna tro, kristen moral, till kristet familjelif och samhällsskick är oförsvarligt sömnaktigt och lättjefullt. Fienden har redan tagit tusenden till fånga och fört dem bort till fjärran land, där vi med egna öron hört de olyckligas suckan oeh med egna ögon sett deras förnedring. Men då nu ett allmänt uppvaknande ägt rum i vårt älskade fosterland, är att hoppas, att de vakna och sanna fosterlandsvännerna ej längre med sömnens likgiltighet åse, huru dessa mormon-värfvare arbeta på att afskära lem efter lem ifrån den stora samhällskroppen.

Att söka hindra agenterna med fängelsestraff och böter förvärrar blott det onda. De blifva då martyrer, som säga sig lida för Jesu skull liksom hans första apostlar. Den enda effektiva åtgärden emot denna kräftskada är att liksom i Tyskland landsförvisa hela liydran.3) Kan af klemighetsskäl ej detta ske, förorda vi, att ett par prästmän kallas och anställas att i hela riket resa omkring för att med föredrag och skriftspridning motverka och afslöja mormon-agenternas lögner. Augustana-synoden har tre eller fyra präster, som verkat fem å sex år som missionärer i Utah. Dessa prästmän borde hafva till medhjälpare tvenne lekmän, som vore omvända ifrån mormonismen och i Utah left folkets lif. En präst och en sådan lekman borde så resa tillsammans och besöka alla städer och byar, där mormon-agenterna verka eller verkat. Dessutom borde alla fosterländska tidningar användas i denna motmissions tjänst.

l) Se vidare sidd. 48 och 49. — *) Jfr härom sid. 56. Red.Några reflexioner angående statistiken.

[Sid. 48-50.]

Det har varit mig omöjligt att på den korta tid, som blifvit mig gifven och utan penningeanslag, få denna statistik fullständig; men den torde ändå gifva en idé om mormonernas propaganda i Sverige. Den är tagen ur mormonernas egna rapporter om sin verksamhet i Sverige. Då det är fråga om emigration, gäller det endast sådana, som i Sverige blifvit döpta till mormoner. Den berör ej barn under åtta år. Det händer ofta att en hel familj utflyttar för en medlems skull, som blifvit mormon. 1 sådana fall rapporteras att blott en utflyttat, fastän kanske tio följde med. Vidare bör ihåg-kommas, att mormonsekten har inskränkt sin forna lära om omdop, hvarför många spara sitt dop, tills de komma till Utah. Ty endast där kunna de döpas, så att det har betydelse för evigheten. Många torde därför utflytta som verkliga mormoner, utan att det rapporteras, ty de äro ej döptji till mormoner i Sverige. En annan anledning för mänga att ej i Sverige döpa sig till mormon är Förenta staternas immigrationslagar, hvilka äro emot invandring af mormoner. Vi hafva anledning att tro, att ej ens halfva antalet af dem, som under de sista femton åren vunnits i Sverige och utvandrat, hafva rapporterats, ty de hafva ej varit döpta. Vi grunda detta antagande pa egna iaktagelser och pä tidningsrapporter samt på muntliga meddelanden af immigrantmissionären i Boston, där de flesta svenska mormoner numera landstiga för vidare befordran till Utah.

Enligt folkräkningen för år 1900 fanns det dä i Utah omkring

20,000 svenskar.

Nu är att märka, att många svenska mormoner bo i Idaho, Montana, Wyoming, Nevada och Mexico. I Idaho finnas flera större svenska mormonsamhällen.

Må något göras för att i vår älskade fosterbygd stäfja denna för fosterlandet så skadliga propaganda!

Lowell, Mass., i september 1907.

/'. E. Aslev.»III. Morinonmissioncn i Sverige.1)

Redan få år efter sedan mormonsamfundet stiftats ocli medan ännu de värsta förföljelserna däremot pågingo, sattes ett energiskt missionsarbete i gäng för att lyckliggöra världen med det nya evangeliet. Det var frågan om ingenting mindre än att sprida Järan till alla folk för att förbereda »insamlingen till Sion och det tusenåriga rikets grundläggning». Ar 1837 utsändes missionärer till de brittiska öarna; de följande aren till åtskilliga andra länder i Europa, till Australien, Ostindien, Sydafrika, Sandwiehsöarna o. s. v. På de flesta, håll var framgången till en början obetydlig, men i några länder uppväcktes en obeskriflig hänförelse, och stora skaror föl lo till. Näst Storbritannien, där redan 18f>l kunde inrapporteras öfver 30,000 döpta, visade sig de skandinaviska länderna vara det tacksammaste fältet för mormonpropagandan, främst Danmark, därnäst Sverige och Norge.

Missionen härstädes tog sin början 1850. På sommaren detta år landstego i Köpenhamn fyra missionärer. Det var två amerikanare, Erastus Snow — en af de tolf apostlarne i mormonernas »qnorum» — och G. P. Dykes, en dansk vid namn P. O. Hansen samt Svensken John E. Forsgren, en f. d. sjöman. De tre förstnämnda be-gynte omedelbart verka i Danmark, medan Forsgren bestämdes att grundlägga missionen i Sverige. Han begaf sig till Gäfle, där han hade släktingar, och började utveckla en 1 iflig verksamhet för sin läras utbredning. Framgången uteblef icke. Redan efter ett par månader hade ett tjugutal personer blifvit omvända och döpta. Nyheten härom spred sig hastigt och kom snart till myndigheternas kännedom. Forsgren arresterades och dömdes till landsförvisning, såsom den där utspred villlarande läror. Han fördes ombord på ett amerikanskt fartyg, som var destineradt till New York. Genom amerikanske ministerns mellankomst fick han emellertid tillåtelse att landstiga i Helsingör, hvarifrån han återvände till sina trosbröder • Köpenhamn. Motståndet eggade blott till förnyade ansträngningar. Ar 1853 komtno nya missionärer från Danmark öfver till Skåne och organiserade där den första svenska .grenen». Därifrån begåfvo de sig småningom norrut och på få år upprättades ett stort antal grenar, ordnade i tre konferenser, Stockholms, Göteborgs och Skånes, hvartill senare lagts Sundsvalls och Norrköpings. Den »skandi-

*) Redogörelse utarbetad af Fil. kandidat Karl Aiuark, jfr sid. 4.naviska missionen» omfattade till en början alla de nordiska länderna och lydde under en president i Köpenhamn. Ar 1905 organiserades en särskild svensk mission, som jämväl omfattar Finland och Ryssland, med egen president i Stockholm.

.Mormonismens pressorgan härstädes har varit den sedan 1851 i Köpenhamn utgifna tidskriften »Skandinaviens Stjerne», samt efter 1877 »Nordstjärnan», intill 1905 tryckt i Köpenhamn (på en besynnerlig dansk-svenska), därefter i Stockholm. Dessa tidskrifter lämna åtskilligt material för kännedomen om mormonmissionen i vårt land. Däri finnas ock intagna de statistiska årsrapporter, på hvilka tabellerna å sidd. 48 och 4‘J grunda sig.

Om missionens fortskridande och framgång i vårt land ge dessa tabeller rätt god upplysning. De synas visa, att största framgången ägde rum på 1860-talet. Därefter antyda siffrorna en successiv tillbakagång. Omvändelsenitet tyckes däremot snarare stegrats på de sista åren, att döma af antalet husbesök och utdelade skrifter. Man har anledning tro att siffrorna äro tämligen korrekta. Såsom nuvarande mission spresidenten meddelat, händer det emellertid hvarje år, att några medlemmar forsvinna ur församlingarna, utan att man vet hvart de taga vägen. Detta är orsaken till, att siffrorna för nyintagna och (genom uteslutning, emigration eller död) afgångna medlemmar icke fullt öfverensstämmer med det för hvarje år upp-gifna medlemsantalet. Om antalet emigrerade svenska mormoner finnas för åren 1881—1893 uppgifter i den danska officiella statistiken. Före år 1894 upprättades nämligen för mormoner ett särskildt slag af utvandrarkontrakt (se sid. 30), hvilket hade till följd, att dessa upptogos under särskild rubrik i utvandringsstatistiken. Som de svenska mormonemigranterna den tiden alltid reste öfver Köpenhamn, kunna dessa siffror betraktas som ganska exakta. I olikhet med mormonernas egen

statistik, som icke medtager barn under 8 år, upptar denna danska statistik personer af alla åldrar. Emellertid uppge mormonerna, att under åren 1851 — 93 från hela Skandinavien utvandrade tillsammans 29,088 personer, hvaraf 7,147 barn under X år. Om man då antar att under de år den ifrågavarande danska statistiken omfattar ett proportionsvis lika stort antal barn befunnit sig bland de från Sverige ensamt utvandrade och så ökar de af mormonerna själfva angifna talen med detta antal, visar sig att de båda, ur olika källor stammande uppgifterna rätt väl stämma öfverens.

På det hela taget kan det nog sägas, att mormonmissionärernas verksamhet i vårt land fått fortgå tämligen ostördt; någon verklig-förföljelse hafva de väl knappast annat än i början, och då tämligen sporadiskt, varit utsatta för. Före 18(501) inträffade ett par

*) Genom Kung!, förordningen den *23 oktober 18H0 npphäfdes lands förvisnings* straffet för den, som »träder till eller utsprider villfarande lära». Nämnda förordningfall af landsförvisning; sedermera lia mormonmissionärer några gånger blifvit ådömda fängelsestraff eller böter; de senast kända fallen inträffade i början af 1880-talet. Ej så sällan ha de däremot af myndigheterna förbjudits att hålla offentliga möten. Men på senare tid torde sädant ha inträffat mindre ofta, liksom ock de, att döma af missionärernas korrespondenser, förr rätt allmänt förekommande, mer eller mindre våldsamma anloppen från allmänhetens sida på senare tid just ej af hörts, hvarom t. ex. uttalanden som dessa bära vittne: »För närvarande rönes ingen förföljelse, och från de desta arbetsmarker i missionen meddela äldsterna, att manga äro villiga lyssna till deras vittnesbörd.» (Nordstjärnan 1891 n:r 22). »Missionärerna bemötas med stor välvilja bland folket. På många platser ha stora församlingslokaler upplåtits, hvarest våra äldste haft tillfällen att afiägga sina vittnesbörd för fulla hus af uppmärksamma åhörare.-(Nordstjärnan 1894 n:r 1(>).

Bet försök som mormonerna gjort, att för sin församling i huf-vudstaden vinna erkännande som kristet samfund, har emellertid misslyckats. Den 26 mars 1902 ingingo sjutton medlemmar af de sista dagars heliges församling i Stockholm, bland dem material-skrifvaren L. Björling, till Ivungl. Maj:t med anhållan, att nämnda församling måtte blifva af staten erkänd och de själfva därigenom förunnas rätt till offentlig religionsöfning och de rättigheter i öfrigt, som i Ivungl. förordningen den 31 oktober 1873, angående främmande trosbekännare och deras religionsöfning, omförmälas. Ivungl. Maj:t fann dock, efter inhämtande af yttrande från Stockholms stads konsistorium och öfverståthållareämbetet, icke skäl bifalla ansökningen, enligt beslut den 27 juni 1902.

I sitt den 20 maj 1902 afgifna utlåtande, i hvilket öfverståthållareämbetet i skrifvelse den 16 juni samma är instämde, anförde konsistorium följande:

»Ehuru mormonernas sekt rekryteras från England, Tvsklaiul och den skandinaviska Norden, så är det dock endast Amerikas Förenta stater, som niedgifvit densamma fri religionsöfning, och detta med påföljd, som åtskilliga ganger gifvit regeringen därstädes anledning att allvarsamt ingripa, senast 1874 för att hämma de svåraste missbruk af sektens lära och författning. Redan den omständighet, att enligt den ansökan nu bilagda lärobekänuelsen, en sädan i alla afseendeu tvetydigt hopkommen bok som 'Mormons bok’ af dem likställes med bibeln, sätter mormonerna i en undantagsställning, prin-cipiellt skild från de kristna trossamfunden, som gör, att uttrycket kristet’ trossamfund är mera en tom term utan motsvaraude verklighet och således

stadgade i stället böter frän oeli med 50 till och med 300 rdr eller fängelse från och ned tvä månader till och med ett är for den, som offentligen förknnnar eller till an-»ans förledande anuorlcdes utsprider lärosatser, som mot den rena evangeliska läran stridande äro. I)en är nu ersatt af Kungl. förordningen den l*i november 1869, hvil-“Cn stadgar straff endast för försök att genom bedrägliga medel, hotelser eller löften om timliga fördelar förmå annan till affall från den evangeliskt lutherska läran (jfr siil. T>1icke passar iu för eu kristen stat, som endast åt kristna trossamfund beviljar fri religionsöfuing. Därtill kommer, att sekten i konsekvens med sin i samma lärobekännelse framhållna uppfattning af äktenskapet såsom villkor ’för ernående af lycksalighetens högsta mått’, drifver månggiftet, som ju ock 1852 af Brigbam Young uppböjdes till lag. Då detta skulle bidraga till upplösande af det sedliga äktenskap, som utgör en af såväl familjens som samhällets förnämsta grundvalar, så vore redan från samhällets synpunkt en le-galisering af sekten i vårt land på det bögsta att afråda.

Den bilag da församlingsordningens 2:dra moment inrymmer ock åt den s. k. presidenten en både andlig och världslig myndighet af så omfattande beskaffenhet, att sekten i själfva verket skulle efter sin legalisering bilda det, hvarefter den alltid sträfvar, en stat i staten, och kunna föranleda ett presidentens skräckregemente lika med Brigbam Youngs i Utah.

På grund käraf finner konsistorium det alldeles otänkbart, att petitio-närernas underdåniga framställning skall kunna föranleda annan åtgärd, än att de hänvisas till att begagna den utväg, som för öfvandet af deras religion står dem öppen, att emigrera till Utah, och får konsistorium i djupaste underdånighet på det allvarligaste afstyrka bifall till deras ansökan.»

Frågan, huruvida detta afslag skulle anses innebära, att mormonerna förvägrats rätt till offentlig religionsutöfning, bragtes af .Stockholms stads konsistorium pä tal två år senare i en skrifvelse till öfverståthållareämbetet den 8 november 1901, hvari konsistorium, under uttalande af sin åsikt att så vore förhållandet, fäster öfver-ståthållareämbetets uppmärksamhet på, att mormonlorsamlingen, sedan dess samlingslokal i huset N:r 3 vid Svartensgatan blifvit färdig, därstädes hölle offentliga gudstjänster, hvilka plägade ti likan na-gifvas i hufvudstadspressen och till hvilka allmänheten ägde fritt tillträde; och hemställer om vidtagande, af de åtgärder, hvartill berörda förhållande kunde anses föranleda.

Med anledning af denna anmälan infordrade öfverståthållareämbetet yttrande dels af föreståndaren för De sista dagarnes heliges församling i Stockholm predikanten Oley Olsson samt predikanten Charles Lindqvist och sånganföraren Emanuel Olsson, hvilka med föredrag medverkat vid mormonförsamlingens offentliga gudstjänster, dels af materialskrifvaren Anders Ludvig Björling i egenskap af ansvarig föreståndare för samfundets lokal. Dessa upplyste, att samfundet, innan det förvftrfvat egen samlingslokal, under lång tid i förhyrda lokaler hållit offentlig gudstjänst utan ingripande från ordningsmaktens sida, och betygade att därvid intet mot allmän lag stridande förekommit. Ytterligare upplysningar inhämtades genom polisen, hvilka jämväl omfattade utredning, »huruvida samfundet befordrade emigranter genom att sända sina medlemmar till Amerika», men hade det därvid, yttrar öfverståthållareämbetet i siu resolution den 4 februari 1905, ieke kunnat påvisas, att omförmälda personer gjort sig skyldiga till olaglig emigrantbefordran.

»Vidare», heter det, »vill öfverståthållareämbetet erinra därom, att Kungl. förordningen den 16 november 1869 upphäft det i 1 § afKungl. förordningen angående ändring i gällande bestämmelser om ansvar för den, som träder till eller utsprider villfarande lära, den 23 oktober 18(50, förekommande stadgande om ansvar för den, som offentligen förkunnar eller till annans förledande annorledes utsprider lärosatser, som äro mot den rena evangeliska läran stridande, samt att det torde vara främmande trosbekännare obetaget att samlas till gemensam andaktsöfning, äfven om andra därvid äga tillträde eller tid och ställe för sammankomsten lcungöres i tidning, och detta äfven i det fall, att de icke för sin församling förvärfvat den ställning, som enligt Kungl. förordningen den 3.1 oktober 1873 är förbehållen offentligen erkända församlingar.»

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt fann öfverståthållare-ämbetet konsistorii anmälan icke föranleda till vidare åtgärd.

Under hänvisning till hvad som förekommit i ämnet ingick konsistorium kort därefter, eller den 4 april 1905, till Kungl. Maj:t med en skrifvelse, hvari konsistorium framhåller, att enligt öfverståt-hållareämbetets mening mormonerna skulle, fastän Kungl. Maj:t ej bifallit deras ansökning att få bilda en af staten erkänd församling oeh trots § 1 i Kungl. förordningen den 31 oktober 1873, likväl få obehindradt hålla offentliga gudstjänster oeh sålunda i det stycket anses likställda med af staten erkända kristliga trossamfund. Konsistorium hade därför funnit sig böra anmäla dessa förhållanden hos Kungl. Maj:t, >och då mormonernas lära och författning är sådan, att den kan leda till svåra missbruk i såväl religiöst som etiskt hänseende och sådant också, såsom allmänt kändt är, flera gånger verkligen inträffat i derus hemland, Amerika», hemställde konsistorium i underdånighet, att Kungl. Maj:t täcktes vidtaga åtgärder för hämmande af deras skadliga verksamhet i vårt land.

Kungl. Maj:t fann emellertid, enligt beslut den 25 maj 1905, konsistorii hemställan icke föranleda till någon åtgärd.

Trots att mormonsamfundet icke ansetts böra vinna statens erkännande, drifva mormonmissionärerna således numera sin propaganda fullkomligt obehindradt; de hälla sina gudstjänster, som de annonsera för allmänheten, utöfva sina ceremonier o. s. v. samt vandra omkring från ort till ort, frän gård till gård och värfva anhängare för sitt Bion, det vill först och främst säga medlemmar som betala sin tionde1), hvilket emellertid blott är första steget för dessa att ftfven i yttre måtto (genom emigration) förena sig med kyrkan. Det hela är alltså ett det mest välordnade, ehuru under religionens täck-

*) Tiondebetalningen synes i själf v a verket vara det, som kyrkan hos sina med-lemmaT mest uppskattar. »Ett af de bästa prof pil en inans tro p& evangeliet är betalning af tionde . .. Män oeh kvinnor, hvilka betala deras tionde, binda sig starkare |ill Ilerrens verk genom att göra således, oeli den onde har mindre makt öfver dem han skulle hafva, om de försummade denna betydolsefnlin och viktiga plikt.» (Nord-8tjärnan 1898 n:r 12).mantel bedrifna emigrantvärfningssystem, och det verkar så mycket säkrare än andra som det förfogar öfver ett kraftigare vapen, nämligen den religiösa fanatismen.

Det skall nu lämnas några antydningar om mormonagenternas arbetssätt vid missionerandet.

* *

*

Vid sitt missionsarbete ga mormonerna ytterst metodiskt tillväga, och förfaringssättet synes öfverallt vara ungefär enahanda. »Intet blifver ntfördt i blindhet eller ovisshet. Evangeliets förkunnande försiggår efter väl bestämda regler, hvarifrån ingen af Herrens tjänare borde afvika.» (Nordstjärnan 1897 n:r (i). Det är till arbetsklassen förnämligast mormonerna vända sig, till torpare, handtverkare, arbetare, tjänarinnor o. s. v. Det fordras naturligtvis alltid en viss brist på bildning ocb kritik för att kunna godtaga deras läror; och det är framför allt duktigt arbetsfolk man vill ha till Utah. Först göra missionärerna besök i hemmen; de gå nr hus i lins och utdela eller försälja sina traktater och böcker, säga att de skola återkomma snart, och göra det om de röna den minsta uppmuntran. Därefter gäller det att få insteg hos och komma till tals med folket. Sätten kunna ju därvid vara mångahanda.

1 en artikel i Nordstjärnan 1898 n:r 7 lämnas några vinkar. »Några äldster besöker folket i deras hem och begär tillåtelse om att tala till dem angående religiösa ämnen, och en sådan begäran, när den är gjord på ett rätt sätt, kan icke lätt afvisas.

En annan plan, som missionärer med musikaliska talanger följer, är att lära några passande sanger och erhålla tillåtelse att besöka dem i deras hem och tillbringa en afton där, sjungande, och samtala om evangeliets principer. l)en person, i hvilkens bus do möter, är naturligtvis anmodad om att inbjuda sina vänner och grannar. Vid slutet af en sådan sammankomst uttalar äldstema sin önskan och villighet att möta med andra längre fram. På detta sätt erhåller de inbjudningar från några af do främmande gäster och i tur besöker dem i deras hem. Det samma framgångssätt är repeteradt och det kan fortsättas, intill en stor krets af vänner är formad.

Emellanåt händer, att syskon och missionärer gör bekantskaper med folk, som äro vänliga mot dera och deras tro, men omständigheter gör det omöjligt till att fortsätta dessa bekantskaper eller visiter. I sådana tillfällen kan mycket godt göras genom korrespondens. Ett godt bref om evangeliets principer är en varaktig predikan. Vänliga bref äro alltid mycket välkomna af dem, som mottager dem. I)e äro ofta bevarade och lästa många gånger och stundom cirkulora de ibland släktingar och vänner intill papperet, på hvilkot det är skrifvot, är utnött.»1)

Som exempel pä lärogången vid mormonernas omvändelsearbete må följande utdrag meddelas ur en skildring af en person, som synes ha grundligt studerat mormonismen både hemma och borta:

r> Ofvnnståendc kan ju tjäna som prof på det språk, som bjndes de svenska helige i deras tidskrift.Sionsbrodern siiker de fattiga. IIau kan invändningarna och känner till, huru han skall bringa de enfaldiga i förvirring. För att riktigt kanna göra detta halva missionärerna en fullständig dressyr, innan de utsändas. För detta ändamål måste de genomgå en bok — 'The Preceptor', d. ä. läraren — i hvilkcn finnas invändningar och bevis för och emot.----

Mormonmissionären begynner vanligen med barndopet, niir han kommer i samtal med en 'hedning’. Han känner väl till, att baptism och all tidens löslighet med afseende på denna grundsats i var tro och lära lia banat väg för tvifvel. Därnäst söker han vinna folkets förtroende, visar dem deras prästers brister, frågar om dessa ga i Kristi fotspår 'utan pung och rensel’ otc. Vi må komma ihåg, att det är i synnerhet till de fattiga och obemedlade, som de vända sig. llafva de vunnit deras tillit, så begynna de tala till dem om det 'nya evangelium', och det så glödande och lockande, att de snart insnärja dem. Folket begynner nu få drömmar och syner. Spörj en mormon, hvarför han tror. och om han är ärlig skall han svara: 'Jag har haft vittnesbördet!’ Hvari består nu detta vittnesbörd? Jo, just i en dröm eller något liknande. När sedan afgörelsen genom dopet kommer, kan det åter blifva någon samvetsoro. De hafva nämligen hört rykten om månggifte, om Adam som Gud, etc. 'Ar det sant?' lyder den bekymrade frågan från de vilseledda. Sionsbrodern eller den mer belastade mormonen skall svara: Nej, det är lögn; du skall icke bry dig om det; det är affällingar och hedningar, som påstå det!' Till och med om det kommer ett varningsord till dom från släktingar i Utah, förklaras allt helt fräckt för atlalliugars lögn. Sedan heter det: 'Du måste till Utah! Där är Israels insamling!'» etc. (A. Mortensen. Mormonernas hemligheter, öfversättning från norskan. Stockholm 1887, s. 200).

Det enstämmiga vittnesbördet är, att mormonmissionärerna gå tillväga ined stor förslagenhet och säkerhet. »Framför dessa stå ofta många enfaldiga, men ärliga och efter sanningen frågande människor nästan handfallna, helst som mormonernas utsände ofta äro begåfvade med ett flödande ordsvall, och icke sällan förete sig såsom fromma, nitiska, uppoffrande och försakande människor.» (K. G. S., Mormonismen, 1884).

När de så fått fast fot på en plats, börja de anordna offentliga möten, vanligen på något aflägset ställe eller i ett privat hus, sedermera ock, om inöjligt, i större allmänna lokaler. På platser med ett större antal församlingsmedlemmar förhyras särskilda samlingslokaler, där regelbundna gudstjänster hållas. I Stockholm äga mormonerna sedan 1!)04 en egen församlingsbyggnad, Svartensgatan 3. I söndagsskolor meddelas barnen den första undervisningen i mor-monläran, hvarjämte genom s. k. unga mäns oek unga kvinnors föreningar de unga uppfostras till deltagande i arbetet. 1 dessa förekommer ock undervisning i engelska språket till förberedelse för hlifvande utvandring, såsom framgår t. ex. af de från Gäfle erhållna Upplysningarna sid. 44. Att detta ieke är någon nyhet, visar en notis i Nordstjärnan 1883 n:r 24: »I några af föreningarna tillbringas äfven en del af tiden med att studera engelska, och då de heliga hoppas att blifva insamlade med Guds barn i bergens dalar,så kan man lätt inse nyttan af detta studium.» De s. k. kvinnliga hjälpföreningarna äro närmast afsedda för vård af församlingarnas sjuka ocli fattiga.

På detta sätt dragas alla med i arbetet, de flesta få något ämbete eller någon uppgift att sköta. Ensamt det s. k. lokala prästadömet omfattade 1908 ej mindre än 292 personer på ett samladt antal medlemmar af 1,930. Hvilken betj'delse detta liar för väckande och vidmakthållande af intresset säger sig själf t.

Tidigare spelade ock underverk en stor roll vid omvändelse-arbetet. Åtminstone känner man, att vid rörelsens begynnelse i England sådant i stor utsträckning praktiserades, och berättelser finnas om synnerligen klumpiga konster, som i den vägen öfvades. Öfvernaturlig helbregdagörelse har alltjämt sin gifna betydelse för att visa de andliga gåfvorna. Det heter i församlingsordningen: »Sjukas botande utföra de äldste medelst ifrig bön och åkallan om den åtrådda förbättringen och besvärjande i Jesu Kristi namn, att sjukdomen må lämna den -sjuke medlemmen, efter det hans hjässa begjutits med olivolja, hvilken blifvit för detta ändamål särskildt välsignad.» Åtskilliga fall af sädan helbregdagörelse refereras i mormontidskrifterna.

Frågan, i hvad mån missionärernas arbete direkt går ut på att locka de omvända ut till Utah, skall behandlas längre fram. Här må först meddelas några notiser om hur mormonemigrationen under olika tider varit ordnad.

*

*

De »heligas* emigration har alltid skett i väl ordnade former och under noggrann uppsikt från kyrkans sida. Tills på sista åren al-reste emigranterna från Sverige tre å fyra gånger om året jämte öfriga skandinaviska emigranter i

stora sällskap, för hvilka genom en agent i Liverpool ingingos kollektiva kontrakt med resp. ång-batslinie. Nagra återvändande missionärer medföljde alltid såsom ledare och uppsyningsmän, och dessa bestyrde om allt hvad emigranterna behöfde för sin nödtorft. Att emigranterna under dessa resor blefvo betydligt skinnade af sina ledare, har af talrika deltagare blifvit intygadt, men naturligtvis var det för dem också en fördel att allt sålunda på förhand ordnats för deras resa. Färden öfver slätterna till Utah var, som lätt förstås, innan järnvägen dit blef färdig (1869), en högst besvärlig sak. Den skedde med oxtåg och en tid t. o. m. med dragkärror, och de stackars emigranterna voro därunder underkastade de största lidanden. Många dogo under vägen.1 Efter

1 En sådan ökenresa, hvilken varade ungofar tio veckor, är målande beskrifven af N. Bourkersson i hans bok Tre år i murinunlundet, Malmö 1807.clen tiden kunde ju färden göras på ett bekvämare sätt; alltjämt höllos emellertid mormonemigranterna så väl afsöndrade från öfriga resande som möjligt, enligt ledarnes uppgift för att skydda dem för bedragare, men mera sannolikt för att in i det sista bevara dem från obehöriga inflytelser, tills de voro ordentligt indrifna i fållan.

Fortfarande resa de svenska mormonemigranterna mestadels öfver Köpenhamn; men de fara numer icke i så stora sällskap. Färden öfver Atlanten sker med Hvita Stjärnliniens ångare. Detta bolag har nämligen ingått kontrakt med mormonkyrkan om befordran af dess emigranter.

Tidigare gjordes bland de heliga i Utah stora sammanskott för att underlätta fattiga bröders utvandring. Dessa inflöto i den 1840 bildade »perpetual emigrating fund», hvilken handhades af »the per-petual emigrating fund company». Att det var rätt betydliga summor som på detta sätt utgingo till främjande af emigrationen, visar t. ex. en notis i Nordstjärnan 1883 n:r 24 (uppgiften gäller hela Skandinavien): »De heliga där hemma hafva i är likasom året förut sändt ett belopp af öfver 120,000 kronor för de fattigas ut-frielse». De sålunda understödda förpliktades emellertid att vid framkomsten så snart som möjligt återställa till kyrkan hvad som förskjutits dem. De som voro missnöjda vid sin ankomst till Utah funno sig på detta sätt i kyrkans våld utan möjlighet att undkomma.

Förenta Staternas regering såg med oro mormonsamfundets tillväxt genom en sådan systematiskt bedrifven immigrantimport. Detta samfund framstod som en allt farligare stat i staten, och den därstädes ohöljdt florerande polygamien innebar en utmaning mot Unionens hela rättsordning. För att söka stäfja denna trafik utsände statssekreteraren Evarts den 9 augusti 1879 ett cirkulär till Förenta staternas sändebud öfver hela världen, däri han fäste deras uppmärksamhet på det faktum, att den organiserade utskeppningen af immigranter, hvilken åsyftade att öka antalet lagtrotsande polygamister i Utah, var »ett öfverlagdt och systematiskt försök att bringa personer till Förenta Staterna i afsikt att kränka dess lagar och begå brott, uttryckligen straffbara enligt lagen». Han hänvisade till, att Förenta Staternas högsta domstol nyligen förklarat lagarna mot polygamien grundlagsenliga och att regeringen vore sinnad att med all kraft tillämpa dessa lagar gent emot personer, som gjorde sig skyldiga till förseelser däremot. De resp. sändebuden borde därför göra de regeringar, hos hvilka de voro ackrediterade, uppmärksamma på denna sak, för att dessa regeringar skulle kunna vidtaga åtgärder, »i syfte att stäfja organiserandet af dessa brottsliga företag genom agenter, hvilka pä detta sätt äro verksamma utom räckhåll för Förenta Staternas lag, och att förhindra dem att afresa, hvilkaämna komma hit som lagbrytare genom att deltaga i sådana brottsliga företag, af hvem de än anstiftats».1

Innehållet i detta cirkulär meddelades svenska Utrikesdepartementet genom en skrifvelse från Förenta Staternas minister i Stockholm den 23 september 1879. Framställningen hänsköts till Civildepartementet och föranledde ep skrifvelse från chefen för detta departement till samtliga landshtffdingar och öfverståthållaren den 27 januari 1880 af följande lydelse:

»Uti en till mig aflåten skrifvelse har Herr Ministern för utrikes ärendena meddelat, att Kegeringen i de Förenta Amerikanska Staterna nttalat den önskan, att Kungl. Maj:ts regering ville med de henne till handa stående medel söka förhindra, att mormonagenter här i riket värfva anhängare, att, i afsikt att sluta *ig till mormonsamhällot i Utah vid Saltsjön, härifrån utvandra, hvarvid särskildt blifvit framhållet, att Amerikanska Regeringen ämnar anlita lagens hela strängbet mot dem, som genom det hos mormonerna brukliga månggiftet göra sig skyldige till

lagöfverträdelse; Och får, ined anledning här-af, jag anhålla, att, för så vidt det kan vara att befara, det några mormonismens utsände söka inom länet (hufvudstaden) värfva anhängare, Tit. behagade föranstalta därom, att, på sätt som kan finnas mest ändamålsenligt, kännedom varder bland länsinnevånarne (hufvudstadens innevånare) spridd om den åtgärd, den amerikanska regeringen kommer att. vidtaga i ändamål att hindra mormonismens utbredning och tillväxt genom invandring från främmande länder.

Stockholm den 27 januari 1880.

C. J. Thyseliws.»

Hvilka vidare åtgärder, som framkallades af denna skrifvelse, är ieke bekant. Vid förfrågan härom hos Stockholms läns landskansli förklarades skrifvelsen därstädes icke vara diarieförd, hvadan all ledning för vidare efterforskning saknades. Med all sannolikhet ha dessa åtgärder i alla händelser icke varit af den art, att de utöfvat nämnvärdt inflytande på ifrågavarande värfningsverksamhet.

Förenta Staternas regering tycks ej heller ha varit belåten med effekten af dess gjerda hemställan. I sitt första budskap till kongressen (1885) anbefallde presidenten Cleveland utfärdandet af en lag till förhindrande af mormon importen till Förenta Staterna. Det ledde till intet. Men genom den s. k. Edmunds-Tucker-law 1887 upplöstes emigrantkompaniet och förbjöds representationen i Utah att fatta några beslut om främjande af immigration till territoriet. Linn säger sig af mormonmyndigheter ha erhållit det meddelandet att det, efter de rättegångar som följde på 1*82 års polygamistlag, icke förekommit någon systematiskt ordnad immigrantimport — hvil-ket naturligtvis icke hindrat att värfningsarbetet ute på missions-fälten kunnat fortgå lika obehindradt som förut.

» •

*

1 W. A. Linn, The story of thc Mormons, New York 100*2, s. 613.Missionen bar alltid varit och är fortfarande en lifssak för mormonismen. »Insamlingen till Sion» eller, såsom det ock heter: »uppbyggandet af riket», bar stått såsom målet, och därpå ha ytterst alla ansträngningar gått ut. Också har deras missionsarbete autagit imponerande dimensioner. Man må ha hvilka tankar som helst om mor-monreligioneti, man må erkänna att den hvilar på en än så bräcklig grund; man tvingas dock medge, att den förmått framkalla en tro och en fanatism, som åstadkommit förunderliga verkningar.

Gång på gång har sagts, att mormonismen vore på retur och att den hastigt ginge sin upplösning till mötes. Centralpacificba-nans framdragande till Utah 1869 förespåddes skola bli en svår stöt för densamma, och det troddes att den ej skulle kunna motstå den därmed från öster allt kraftigare framträngande kulturen. Det samma har upprepats ofta senare. Men alltjämt står mormonismen vid makt och utvecklas så väl utåt som inåt, och den har visat en förvånande förmåga att lämpa sig efter förhållandena. Linn framhåller (a. a. s. 610), att det är en allmän åsikt bland dem som känna förhållandena, att prästerskapets inflytande öfver sina skaror aldrig varit starkare än nu; att affallen bland kyrkans medlemmar blifvit allt sällsyntare; att män af alla klasser alltjämt utan gensägelse mottaga order att gä ut pä mission; och att tionden betalas mer regelbundet än sedan Brigbam Youngs dagar. Samma författare uppgifver såsom fullt tillförlitligt, att år 1901 minst 1,400 mormonmissionärer voro i verksamhet i Förenta Staterna och annorstädes. Och dessas ifriga arbete går nu som förr ut på att öka kyrkans makt genom immigration af omvända till Utah.

Det vill emellertid synas som vore missionen numer något annorlunda inriktad iin under mcrmonsamfumlets grundläggnings- och kamptid. Då gällde det att bryta upp och fruktbargöra det vidsträckta land, som tagits i besittning, och därför behöfdes framförallt många och friska armar. Och för kyrkans egen säkerhet var det af vikt att under sina vingar församla en manstark skara. Lika mycket som af religiös fanatism måste »insamlingsarbetet» då ha förestaf-vats af omsorgen att gent emot den alltid fruktade ocb hatade unions-regeringen och mot kringströfvande skaror af äfventyrare hopskaffa och organisera en betryggande försvarsstyrka. Det är därför helt naturligt att man önskade och arbetade för att så många som möjligt skulle

»afskiljas från Babylon» ocb förenas med de heliga i Sion.

Nu tyckes en större försiktighet därvid göra sig gällande. Man önskar åtminstone icke genast få i väg de nyomvända. Utah börjar bli alltmera befolkadt (ehuru visserligen till en stor del med »hedningar», som det gäller att hålla ståugen); det finnes ej längre ett obegränsad t utrymme för nykomlingar, och det börjar bli ondt om 3regeringsland>: mormonerna ha ju alltid sökt efterlikna det gam-

3—OU1270. Emigrationmtredningcn. Bilaga III.maltestamentliga jordbrukare- och herdelifvet och endast tvunget Signat sig åt industriellt arbete.

Karakteristisk för den förändrade uppfattningen är en artikel i Nordstjärnan 1904 n:r 3 med titeln: Insamlingens ändamål. Där heter det bl. a.: »Oaktadt emigration icke predikas af de sista dagars heliges äldste, och de som önska draga bort för att sluta sig till vårt folk i Utah t. o. m. i många fall äro uttryckligen afrådda från att resa, föreställa sig likväl många, att dc äro fyllda af den sanna insamlingsandan och att det enda dc rätteligen kunna företaga sig är att slumpa bort sina tillhörigheter för en spottstyfver, upphöra med sitt handtverk eller sin affär och basta i väg till 'bergens dalar’ så skyndsamt som möjligt. Do besinna icke de besvärligheter som mötas i ett nytt land, och trots de tydligaste föreställningar tyckas de absolut icke kunna fatta verkligheten som den är. — — Af dem som förlidet iir emigrerade från don europeiska missionen reste ungefär 75 procent direkt till Salt Lake. Proportionsvis räknadt, hade endast få af dem något kapital ollor ens någon handt-verksskicklighet att förlita sig på. De kunde vid ankomsten absolut ingenting uträtta, utom att vänta och vänta på att något tillfälle händelsevis skulle yppa sig för dom att få något att göra och att skaffa sig ett hem. Måuga fälla modet, när deras luftslott falla i spillror, och de kasta skulden på evangeliet, oaktadt felet ligger i deras ogen tanklöshet.

Besinnar värt folk någonsin, hvad det erfordras att uppehålla kyrkans verksamhet i världen? Hon behöfver i dag trofasta bedjande Sista dagars helige, hvilka lefva sin heliga religions principer, lika mycket som hon behöfver de oinresande äldstenias tjänster. Världen behöfver deras följevärdiga exempel, grenarna och konferenserna behöfva deras tjänster, deras tionde och deras inflytande. Och det är därför att dessa heliga, som äro till oändligt större nytta här än de kunna vara i Amerika, ha en sådan brådska att komma till Sion, som våra lokala gronar och organisationer ständigt försvagas och alltid maste kämpa hårdt för sin tillvaro.»

Den svenska missionens ledare har ock muntligen förklarat, att kyrkan nu mer iin förr åsyftade grundläggandet af varaktiga församlingar här i landet, ehuruväl arbetet för emigrationen alltjämt inginge som ett nödvändigt led i missionsverksamheten. Han framhöll på samma gång att den skärpta amerikanska invandringslag-stiftningen härvidlag influerat en del.

Det faller af sig själft, att det i främsta rummet varit ungt och arbetskraftigt folk som man önskat få ut till Utah; och att det icke minst varit unga kvinnor som inan sökt förmå att flytta dit, är ju helt naturligt, då där, såsom i allmänhet i unga kolonistländer, ett missförhållande rådt i proportionen mellan könen.1) Den å sid. 50 anförda statistiken öfver de via Köpenhamn utvandrade svenska mormonerna, så vidt bekant den enda tillgängliga som visar fördelningen efter kön, anger också en viss öfvervikt för kvinnorna. Det relativt stora antalet barn tyder emellertid på, att en betydlig del af de

*) Detta börjar dock nu utjämnas. Ar 1890 fnnnos i Utah ännu på tusen män endast kvinnor. År 1900 hade kvinnornas anial ökats till 953 pil tusen män eller ungefär samma förhållande som för Förenta .Staterna i dess helhet. I samtliga do elfva västra staterna och territorierna funnos är 1900 endast. omkring 779 kvinnor mot tusen nian, således ett relativt vida mindre antal kvinnor un i Utah.utvandrade utgjorts af familjer. En orsak till att kvinnorna äro i majoriteten kan väl ock vara, att de öfverhufvudtaget torde vara mer mottagliga för religiös påverkan än männen, helst då den som liär är förenad med förespeglingar om goda platser och fördelaktiga giftermål. Ihågkommas måste ock att det enligt mormonernas tros-lära uttryckligen förbehållits de kvinnor, som blifvit »beseglade» till troende män, att nå den fulla saligheten, och att utsikterna härtill äro mycket goda i mormonlandet, där ungkarlarna äro ett synnerligen föraktadt släkte, som i paradiset måste tjänstgöra som de vederbörligen beseglades drängar.

Frågan 0111 en af mormonerna eventuellt bedrifven särskild kviuno-värfning sammanhänger pä det närmaste med frågan om månggiftet. Att ett sådant ännu i dag praktiseras bestrides tendentiöst af mormonerna själfva. Genom presidenten Woodruffs manifest år 1890 och genom de i Utahs konstitution intagna bestämmelser ha, som bekant, mormonerna förbundit sig afstå från månggiftet (livil-ket redan dessförinnan, såsom särskilda undersökningar visat, möjligen icke har utöfvats i så vidsträckt mån som gemenligen antages). Hur det verkligen förhåller sig med uppriktigheten af detta åtagande och genomförandet däraf, därom ha skilda meningar uttalats. Af mormonerna själfva bedyras, att några nya poly-gamiska äktenskap ieke vidare ingätts efter år 1890, men att dock män, som före don tiden äktat flera kvinnor, fortfarande anse dessa som sina hustrur, »ty de hade genom heliga beseglingsordonnanser och förbund ingått dessa äktenskap för tid och evighet». »Men som dessa numera äro gamla män, så förminskas deras antal hastigt, och det är nu jämförelsevis litet kvar af hela systemet.» (Ur ett tal af aposteln Ch. W. Penrose, Nordstjärnan 1905, n:r 14).

I en officiell förklaring från första presidentskapet 1907 heter det ock: »Annalerna visa, att år 1890, då manifestet utgafs, fanns det 2,451 familjer i månggifte. Under nio års tid blefvo dessa reducerade till 1,543. Fyra år senare var antalet 897, och många af dessa ha sedan dess upphört.» (Nordstjärnan 1907, n:r 10).

Gentemot dessa bedyranden kan sättas ett uttalande som den nuvarande mormonpresidenten fällde i Washington i mars 1904-»Hv arje man af någon betydelse (ibland mormonerna) har haft mera än en hustru.» Kongressledamoten Landis från Indiana förklarade vid kongressen i Washington 1900 den 24 jan., att blott tre af mormonernas tre presidenter och tolf apostlar hafva hållit den ed de 1890 aflade att afstå från månggiftet. Och senatorn Re ad Smoot (mormon) tillstod, att han för sin del hade kännedom om 756 familjer, som lefde i månggifte.

Let kan också förtjäna anföras, hvad en så grundlig kännare af mormonismen som Linn anser om denna sak. Han förklarar(a. a. s. 615) som sin mening, att den i Förenta Staterna ganska vanliga åsikten, att polygamien numera vore slutligt bragt ur världen, livilar pä okunnighet om den viktiga plats läran Jiärom intar i det mormonska lärosystemet och om begränsningen af presidenten Woodruffs manifest. Han visar upp, att de medgifvanden åt allmänna opinionen, som där gjordes, skedde icke på.grund af ändrad åsikt hos kyrkan själf beträffande månggiftet, utan helt enkelt för att skydda kyrkans medlemmar från förlust af medborgerliga rättigheter. Manifestet fördömde icke månggiftet i och för sig; det endast rådde de heliga att af omtanke för sin egen fördel underkasta sig Förenta Staternas lag. Linns åsikt är därför, att mormonkyrkan tills vidare endast förhåller sig afvaktande och väntar på ett gynnsamt tillfälle att befria sig från det påtagna tvånget. Dess ifriga verksamhet att skaffa sig inflytande i grannstaterna skulle ock vara förestafvad af omsorgen att förhindra antagandet af ett för densamma ogynnsamt amendement till union sförfattningen. 5Att månggifte fortfarande i mänga fall praktiseras, måste man tro», säger han, »om ej de klaraste icke-mormonska vittnesbörd skulle förkastas. Detta borde ock blott vara, livad man helt naturligt måste vänta bland ett folk, som länge hade lärts att månggiftet var en religiös plikt, och dä förbudet däremot pålagts icke af dess egna kyrkomyndigheter utan af en utanför stående regering, till hvilken fientlighet sä länge inpräntats hos detsamma.»

Om månggiftets praktiska och moraliska olägenheter torde vara öfverflödigt att här orda. Det kan härvid hänvisas till ett arbete af Mrs J. A. Froiseth med titeln The Womcn of Mormonism or the story of polygamy as told by the victimes themselves, Detroit 1882 (öfversatt till svenska 1883), hvari meddelas ett rikhaltigt, för denna fråga ytterst belysande material.

Hvad som emellertid gör att polygamien bland mormonerna för oss framstår så särskildt förhatlig, är den karaktär den gifvits af religiös institution, förbunden med stygga ceremonier. Endast dess prägel af ett nödvändigt frälsningsverk kan också förklara, att mor-monkvinnorna någonsin underkastat sig densamma. De blefvo inlärda, att de endast såsom »beseglade» till en troende medlem af mormonkyrkan »för tid och evighet» kunde vinna saligheten, att området kring jorden vore fylldt med andar som sökte ett »jordiskt tabernakel» för att genom detsamma uppnå frälsning, och att ju flera barn de kunde bringa till världen, desto flera andar bistode de pä vägen till frälsning. Det påstås att kvinnorna med tiden funnit sig i denna ordning. Vid flera stora möten lära

kvinnorna hafva uttalat sig till förmån för polygamien, och Linn yttrar (a. a. s. 616), sa otroligt det än kan låta, att enligt de vittnesbörd han erhållitom mormonismen i våra dagar, äro de mormonska kvinnorna nu de ilrigaste försvararne af polygamiska äktenskap.

*

•

Tillgängliga underrättelser synas gifva vid handen, att Utah numera är ett blomstrande och i stark utveckling stadt samhälle. Mormonfolkets arbetsamhet och duglighet prisas. »Med rätta har mormonernas vapenmärke utgjorts af en bikupa^, yttrar t. ex. Wallis (»Ett besök hos mormonerna», Nordisk Tidskrift 1888, sid. 408); »ännu i dag erkännes allmänt, att idogare samhälle icke på många ställen linnes. Ingen, som i mormonstaten kan arbeta, är lat eller har rättighet att vara lat; men så har mormonismen från första början och allt framgent aldrig sökt rekrytera sig ur andra leder än deras, som redan voro vana vid dagens tunga och besvär.» Det säges att åt de fattiga ägnas god omvårdnad, och att nykterheten är allmän. Till följd af detta säges bland mormonerna i Utah råda ett jämförelsevis allmänt välstånd. A andra sidan hvilar hierarkiens makt tung öfver mormonismens beltännare; deras personliga frihet är kringskuren, och äfven ekonomiskt äro de i hög grad underkastade kyrkans godtycke. Detta senare har naturligtvis gjort mänga immigranter missnöjda med sin ställning. De ha tröttnat att trä la för en kyrka, hvilkens inre tomhet, falskhet och despotism dc först vid framkomsten blifvit varse.IV. Uppgifter genom länsstyrelserna.

Med anledning ai‘ den begäran, som år 1907 af Emigrations-ntredningen ställdes till Kungl. Maj:ts Bef.-hafvande i de särskilda länen (jfr sid. 3 här ofvan), inkommo från ett stort antal krono-länsmän äfvensom från magistraten i flere städer upplysningar i ämnet, hvilkas väsentliga innehåll här återgifves.

Stockholms län. I Södertälje, ha vid ett par tillfällen under de sista tio åren mormonpredikanter uppehållit sig samt därvid sökt värfva proselyter, dels genom föredrag och dels genom traktater, hvilka utdelats såväl vid föredragen som vid predikanternas besök bär och där i husen. — I Östhammar lyckades på 1860-talet en frän Utah utskickad person förmå en och annan att öfvergå till mormonismen och afflytta till Utah. Af därvarande Rådstufvn-rätt ädömdes han 300 kronors böter, hvarefter han lämnade landet. — I Fä-rentuna härad förekom för nägra är sedan vid ett par tillfällen värfning för vinnande af proselyter åt mormonismen, ehuru utan resultat. — Inom Bör stil verkade under åren 1904—1905 tvenne mormonagenter genom anordnande af religiösa möten i privata hem. — En f. d. Väddöbo, som utvandrat till Utah, sökte, under besök i hemtrakten år 1902 eller 1903, genom föredrag värfva anhängare åt mormonismen. — I Svart lösa härads södra distrikt förekommo för omkring femton år sedan andaktsöfningar, ledda af utskickade mormoner. På senare år bar mormonismen därstädes alls icke afhörts.

Uppsala län. I Uppsala finnas omkring ett tjugutal äldre personer, som hylla mormonismens läror, men dessa hafva numera ingeu särskild samlingslokal och hälla ej några offentliga möten. — I Kungshusby är bosatt eu hemmansägare, som bekänner sig till mormonismen och för omkring tolf år sedan återkommit från en längre tids vistelse i Utah. Det har förekommit, att kringresande mormonpredikanter af svensk nationalitet anläudt till honom och kvarstannat någon tid; men dessa hafva åtminstone icke öppet bedrifvit någon agitatorisk verksamhet, och några proselyter ha icke, sä vidt det kunnat utrönas, under de sista tio åren erhållits. — I Norunda härad ha, under sista tiden uppträdt. personer, som utdelat skrifter rörande mormonismen. En familj, bestående af man, hustru och tvenne minderåriga barn, afreste våren 1907 från ISjörklinge till Utah på biljetter, skänkta af mannens därstädes bosatta föräldrar. — Från Films och Dannemora distrikt afreste pä 1870-talet några personer till Utah, hnfvudsakligen till följd af inflytelse från inom angränsande distrikt sig uppehållande värfvare.

Södermanlands län. I Nyköping ha vid några tillfällen hållits mor-monistiska föredrag. Intet försök till emigrantvärfning. — Från Eskilstuna afreste i april 1907 en person till Utah, sedan han någon tid förut tillhört det mormonistiska samfundet. Föreståndaren för församlingen i staden, JohanErik Andersson, liar meddelat, att sagda person rest lielt och hållet på eget initiativ och att emigrantvärfning öfver hufvud taget ej bodrifvits i staden. Enligt polisens uppgift linnes ingen anledning att hetvida riktigheten af dessa påståenden. — I Torshälla

ha mormoner eu och annan gång med långa mellanrum hållit fåtaligt besökta möten. — Magistraten i Strängnäs meddelar, att Länsstyrelsen den 31 mars 1883, på stadens därom framställda begäran, stadgat vite för upplåtelse af rum därstädes till sammankomster för diskussion eller hallande af föredrag rörande mormonismen. Bestämmelsen förorsakades däraf, att en från Amerika återvänd svensk man, skomakaren Jönsson, hällit enskilda föredrag om Förenta Staterna ocb däribland mormonismen. som ansåg sig obehörigen förföljd, återvände efter några år till Utah, i sällskap med en garfvaregesäll från staden. •— 1 Mariefred uppträdde för omkring femton är sedan en mormonpredikant, ehuru utan framgång,i proselytmakeri. — I Svärta finnas tre personer, som hylla mormonismen, enligt meddelande af länsmannen i liönö härad. — Från Oppunda härads västra distrikt omtalas, att två mormonmissionärer vanligen pläga uppehålla sig inom och genomvandra distriktet. De söka genom samtal oeh möten i hemmen vinna anhängare och genom förespeglingar om de fördelar, som bjudas i Utah, särskildt den mot i Sverige höga aflöningen, locka arbetsfolk till utvandring dit. Ila numera ej synnerlig framgång. — Inom Villåttinge härad finnas två familjer som hylla mormonismen, men icke utträdt ur statskyrkan. Af deras barn ha under de sista åren tre emigrerat till Utah. Värfuing för vinnande af anhängare åt mormonismen bar åtminstone icke offentligen försiggått. — 1 NäshuHa finnas, enligt meddelande af länsmannen, anhängare af mormonismen, men under senare är har ingen därifrån emigrerat. — 1 Väster- Rekame uppträdde för några är sedan mormonmissionärer och utdelade småskrifter. Höute dock ingen vidare uppmuntran.

Östergötlands län. I Norrköping finnes en »De sista dagars heliges» samlings- och predikolokal. — I Kinda härads norra distrikt ha förr funnits mormoner, men de äldre äro nu döda, och de yngre ba för flera år sedan utvandrat till Utah. — I Hammarkinds härads södra distrikt uppträdde omkring år 1902 två yngre svensk-amerikaner, hvilka föregåfvo sig verka för mormonismen. Ingen lokal uppläts at dem för hallande af föredrag, och de afreste snart på befolkningens yrkande.

Jönköpings län. Sedan hösten 1906 äro i Jönköping bosatta tvenne mormonmissionärer, nämligen kanadensiske undersåten Per Gustaf Peterson, född den 4 augusti 18f>5 i Gäfle, ocb amerikanske undersåten Horace Walter Egan, född den 27 augusti 188ii i Utah. De ha dels i staden, dels å kringliggande landsbygd varit verksamma genom spridande af skrifter för vinnande af proselyter at mormonismen, men ha bestämdt förnekat, att de bedrifvit emi-grantvärfning eller att de vunnit någon enda för sin religion. — I T veta härads slottsdistrikt uppehöll sig våren 1907 mormon missionären P. (i. Peterson från Jönköpiug och utdelade religiösa skrifter. Det är icke kändt att några anhängare vunnits. — I Östra härads första distrikt ha för några år sedan mormonmissionärer drifvit propaganda, men tillförlitliga upplysningar därom lia ej kunnat vinnas.

Kronobergs län. 1 Växjö uppehöllo sig vid ett tillfälle under år 1906 ®n å två dagar tvenne mormonapostlar, hvilka gjorde försök till värfniug af anhängare åt sin sekt.Kalmar län. I Kalmar har någon gång inträffat, att mormoner, som vistats därstädes på tillfälligt besök, utdelat, skrifter rörande mormonismen. — I Oskarshamn sägas mormon in i ssionärer uppträda nästan hvarje Sr. dock utan märkbart resultat. — I Västervik vistades år 1005 under fjorton dagars tid ett par personer, hvilka agiterade för mormonismen. — Inom Lufta och Västra Ed liar, enligt uppgift af länsmannen, i enstaka fall inträffat, att svensk-amerikaner under enskilda samtal sökt verka för mormonismen. I två kända fall ha nyförvärfvade anhängare utvandrat till Amerika. — I Södra Tjitsts härads norra distrikt ha tid efter annan uppträd t personer, som utdelat skrifter rörande mormonismen. — Af länsmannen i Ttmalän omtalas, att 1901 tvenne omkring 25 år gamla, svensktalaude mormonapostlar an-kommo till Misterhults socken, där de utdelade skrifter. — Äfven från Handbörd» härads östra samt från Stranda härads norra och Södra Möre härads södra och västra distrikt meddelas, att mormonapostlar någon gång därstädes vandrat omkring under do senaste åren och spridt skrifter. Något fall af utvandring till Utah från dessa distrikt omtalas ej.

Gottlands län. I Visby har sedan 1905 en mormonpredikant uppehållit sig. — I Södra fögderiets södra distrikt säges utdelning af mormon-skrifter genom kringvandrande missionärer en och annan gång ägt rum.

Blekinge län. Från Ramdala meddelas, att tvenne mormon missionärer, K. G. Karlsson och E. .1. Jacobsson,

bägge sedan år 1906 boende i Karlskrona, på olika ställen samtalat med personer om mormonismen, men icke försökt locka någon att utvandra. (Uppgiften lämnad af en i Lyckeby bosatt mormon, hustru Sara Pettersson). Äfven inom Kristianopel och Jämshög ha personer, såväl män som kvinnor, vandrat omkring och sökt värfva anhängare åt mormonismen, ehuru, efter hvad det tros, utan nämnvärdt resultat.

Kristianstads län. I Kristianstad finnas några få personer, som anslutit sig till mormonismen. För närvarande äro där tvenne missionärer, don ene från West Jordan, Utah, den andre frän Wyoming. 1 en privat bostad halla de föredrag första söndagen i hvarje månad. De verka äfven å kringliggande orter. Det uppges, att hvarken dessa missionärer eller do som dessförinnan besökt staden bedrifvit emigrantvärfning. — I Simrishamn uppträdde under år 1906 ett par mormoner. De vunno åtminstone en anhängare. — I !Ängelholm likaledes ett par under år 1905. — I Vinslöfs distrikt har hvarje sommar under flera år tvä mormonmissionärer ströfvat omkring för att värfva proselyter. De sägas ha, uppträdt med en viss säkerhet, på det bestämdaste

förnekande att. månggifte ägde rum bland dem. I synnerhet ha de sökt en-

gagera unga kvinnor med löfte om förmånliga platser i Utah. Deras verksamhet lär icke ha haft synnerlig framgång. — Från Osfnj reste en person

för omkring tio ar sedan till Utah. — I Vä distrikt ha under åren 1899 —

1904 uppehållit sig mormonpredikanter, vanligen två samtidigt, men vid större möten tre å fyra. De ha i allmänhet verkat 3—6 månader på samma plats. Första tiden höllo de sina möten i goodtemplarhuset i Ilvilans municipalsam-hälle mot en afgift af 3 kr. pr gång. Sedermera ha de förhyrt lokal i arbetaren Anders Ekströms bus å N:o 14 Odal, där de hållit sina predikningar, äfvensom i Kristianstad och i trakten däromkring. Efter år 1904 ha inga predikanter infunnit sig, enär värfningen de senaste åren gått. särdeles trögt. — Degeberga distrikt har sedan måuga år brukat besökas af mormonmissionärer. Deras verksamhet säges dock ej ha krönts med synnerlig framgång.Malmöhus län. Poliskammaren i Hälsingborg uppger, att en därstädes bosatt person, som bekänner sig till mormonismen, agiterat för utvandring till Nordamerika. Under vintern 1907 afresto två personor till Utab. — I’o-lisen i LamUkrona meddelar, att därstädes för omkring ‘20 år sedan en mormonmissionär för första gången bållit möten och att denne efter ihärdigt arbete lyckats värfva fem personer, hvilka utvandrade till Utah. Åren 1902 och 1903 höllo två svensk-amerikanske missionärer, Textorius och Svensson, liknande möten, men lyckades icke, såvidt kändt. är. värfva några emigranter. År 1904 besöktes staden af en infödd amerikansk mormonagent, men på grund af sin bristande kunskap i svenska språket höll denne inga möten och lyckades än mindre värfva några anhängare. — I Ystad ha under en följdafår en eller flera från Utah utsända personer vistats. För ett par år sedan af-reste en hel familj till Utah, påverkad, som man tror, af dessa kolportörer, hvilka under sitt vistande i staden nästan alltid bott hos ifrågavarande familj. Familjefadern befann sig i mycket goda ekonomiska omständigheter. Under större delen af år 1907 ha tvenne missionärer uppehållit sig i staden. Dessa vistas, enligt uppgift, bland arbetarebefolkningen i eller närmast omkring staden samt söka under bibelsamtal öfvertyga sina åhörare om fördelarna att tillhöra mormonismen och förhärliga landet Utah såsom den bästa plats på jorden att bosätta sig på. — I Trelleborg höllo i slutet af år 190i> några kringresande mormoner ett par offentliga föredrag angående mormonismen. Några proselyter vunnos efter all sannolikhet icke. — Från Skytts härads västra distrikt uppges det någon gång ha inträffat, att någon person mottagit niormondop. — Länsmannen i Luggade härads östra distrikt meddelar, att i Ljungsby gård är bosatt en f. d. snickare vid namn Svensson, som med understöd från Utab arbetar i mormonismens tjänst, lian har en församling, bestående af sex personer, bosatta inom Södra Vrams kommun. Under ur

> 907 har han nedlagt sin snickareverkstad för att helt ägna sig at predikant-sysslan. - Någon gång besökes distriktet af en amerikansk mormonpredikant. — Enligt länsmannens i Luggnde härads västra distrikt uppgift återkom för ett par år sedan till distriktet en sjuttioårig svensk-amerikan efter fyrtio års vistelse i Utah i syfte att värfva anhängare åt sin sekt. Hans hufvudsakliga verksamhet lär ha varit förlagd i städerna. — Frän Bara härads västra distrikt meddelas, att en svensk-amerikan vid namn Eriksson frän Utah vid besök i

> sitt hem i Lomma socken under de sista tjugn åren förmått en del personer från nämnda socken att öfvergå till

mormonismen och utvandra. Värf-ningarno ha skett genom öfvertalningar i arbetarehem. — 1 Ljumt» härad har en och annan gång en person vandrat omkring och utbjudit böcker och skrifter rörande mormonismen. Då handel icke kommit till stånd, ha böckerna gifvits utan betalning. — ön liven besöktes hösten 1901! och våren 1907 af tvenne niormonmissionärer. Några anhängare vunnos ej.

Hallands län. I Halmstad vistades den 1 ang. 1907, enligt skrifvelse från stadsfiskalen, tvenne mormonpredikanter, Henry Svensson och Leonard Olsson, bägge amerikanska undersåtar. Den förre hade uppehållit sig där lyra, den senare tre månader. Vid förhör ha dessa nppgifvit, att de ej be-drilvit värfning af proselyter för mormonismen, att det likväl händer, att personer göra sällskap med mormoner till Amerika för att därigenom få ressällskap och vägvisning, samt att en mormonpredikant ej fur stanna mer än sex månader a. hvarje plats. Stadsfiskalen tillfogar, att >det emellertid är bekant, att värfning för mormonismen försiggår, fastän den äger rum på olika sätt, om hvilket man dock ej kan komma under fund», samt att, då en mor-monpredikant bcgifver sig härifrån landet, lian vanligen har med sig (lera personer, nästan enbart fruntimmer.

Göteborgs och Bohus län. Enligt skrifvelse från poliskammaren i Göteborg höllo för ett tjugutal år sedan mormoner möten i lokal därstädes i syfte att vinna proselyter. I'å senare tid uppgifves sådan värfning ej lia förekommit.

Älfsborgs län. Till Borås ankommo i december 1903 tre eller fyra mormonapostlar. I)e annonserade om offentligt föredrag i ordenslokalen i Land ala, men förbjödos att hålla detta. Sedan dess ba med korta mellanrum vanligen två sådana apostlar vistats i staden, ehuru ej hela tiden samma personer. De ha ieke sökt hålla föredrag, men ba verkat i tysthet genom försäljning och gratisutdelning af skrifter. Medel till sitt underhåll ha de fått sig tillsända. De ha förnekat, att de velat påverka någon att utvandra, men ehuru det ieke kan styrkas att utvandring skett på grund af öfvergåug till mormonismen, är det enligt magistratens mening antagligt, att sådana fall likväl förekommit. — I Ulricehamn ba understundom kringresande personer sålt mormonistiska skrifter. — 1 Redvägs härads norra distrikt inträffade för 35 å 40 är sedan att personer sökte värfva anhängare åt mormonismen. Xärmare upplysningar om deras verksamhet ha ej kunnat erhållas. — Tössbo härad geuomströfvas någon gång af mormonmissionärer, hvilka, enligt länsmannens utsago, dels sprida religiösa skrifter, dels med b varjehanda förespeglingar söka loeka befolkningen, hnfvudsakligast kvinnor, att utvandra.

Skaraborgs län. I Lerdala uppträdde år 1900 tvänne mormouagen-ter. De lyckades vinna en statkarl med familj för sin lära, hvilken statkarl jämte familjen omedelbart därpå utvandrade till Utah. — I Om oeh B redvik ba mormoner en och annan gång under sista åren försökt värfva proselyter, ehuru, s&vidt kändt är, utan framgång. — 1 Varnliem ha uppträdt från Amerika återkomna, till mormonismen omvända svenskar och predikat sin lära. Do ha vunnit några få familjer, af hvilka en del emigrerat till Utah och därifrån tillskrifvit hemmavarande släktingar att begifva sig dit. Antalet af personer, som utvandrat på grund af öfvergång till mormonismen, angifves till omkring tio.

Värmlands län. 1 Karlstad har vid tvenne tillfällen, 1902 ocb 1907, inträffat, att mormoner uppträdt och hållit föredrag. Ehuru de icke öppet sökt värfva anhängare, är det, enligt polisintendentens åsikt, troligt, att de i hemlighet försökt öfvertala personer att öfvergå till mormonismen. — Från Kristinehamn oeh Filipstad meddelas, att föredrag om mormonismen därstädes för några är sedan hållits, men att några anhängare, såvidt, kändt är, icke vunnits. — I Kils härad ha mormonpredikanter någon gång uppträdt och hållit föredrag samt utdelat skrifter, doek ej efter är 1903. Ett fåtal personer säges ba värfvats. —- Knligt meddelande af länsmannen i Jösse härads västra distrikt besöktes för några är sedan Köla socken af ett par mormonpredikanter. Inga anhängare lära ha vunnits. — I Östra Emt.ervik uppträdde under åren 1900 och 1904 mormoner och höllo möten i bondgårdarna samt utdelade skrifter. Inga anhängare vunnos.

Örebro län. I Örebro finnes en raormonförsamling på omkring 25 medlemmar, af hvilka endast tre regelbundet lära erlägga äskad tionde. För-samlingsföreståndaren, som ombytes hvar sjätte månad, är vanligen utsändfrån TTtali och härstammande från Sverige. Det förnekas, att dessa föreståndare bedrifvit värfning. Såvidt kilndt itr, har endast en typograf med hustru och barn för ett par år sedan utvandrat till Utah. — Från Askermnd omtalas,

att under sommaren 1905 en person anlände till staden och utlyste ett religiöst möte, men då det visade sig, att afsikten med haus föredrag var att värfva anhängare åt mormonismen, blef han af de närvarande afbrnten och fann för godt att aflägsna sig från staden. — I Karlskoga uppträdde mormonpredikanter för några år sedan, men lyckades ej vinna några anhängare.

Västmanlands län. I Västerås ha under vissa tider de senaste åren nppträdt mormonapostlar, hvilka vid enskilda sammankomster och samtalsvis prisat mormonstaten Utah och framhållit förhållandena där såsom på allt sätt bättre än bär. De synas icke ha förmått någon person i staden till utvandring. Vid förhör med en af mormonmissionärerna har denne uppgifvit, att de icke hafva i uppdrag att söka förmå personer att utvandra till Utah otan endast att sprida sin lära. — I Svedvi och Ramnäs har dä och då en mormonpredikant rest omkring och hållit föredrag samt utdelat ströskrifter. l'å de sista tio åren har någon anhängare icke i kiindt fall vunnits. — 1 Dingtuna ha under sista åren, efter hvad länsmannen meddelar, tio personer utvandrat till följd af agitation för mormonismen. Denna har i allmänhet försiggått under sammankomster i hemmen. Inom Skinskatte.bergs och Sala distrikt ba mormonpredikanter någon gång uppträdt. — Från Frös-hult* socken afreste för omkring tjugu är sedan en torparänka till Utah.

Kopparbergs län. Från länsmännen i Sundborns och Vika, i Silf-bergs, Gustafs och Torsångs, i Djurså s, i Orsa, i Nås och Säfsnäs, i Graiigärde och i Söderbärke distrikt meddelas, att mormonpredikanter någon gäng, ehuru i allmänhet icke på sista tiden, visat sig och samtalsvis eller genom spridande af ströskrifter sökt vinna anhängare. Något fall af öfver-gang till mormonismen eller utvandring af sådan orsak frän dessa distrikt säges ej vara käudt. — Däremot omtalas från By, att. två hemmansägare därstädes år 1899 sälde sina hemman ocb med sina familjer tiyttado till Utah, troligen lockade af någon mormonpredikant; från Ore, att sommaren 1902 där uppträdande mormonpredikanter värfvat fyra familjer om 25 personer, hvilka begifvit sig till Utah; samt att predikanter äfven sedan rest omkring därstädes, ehuru ingen utvandring af till mormonismen omvände sedan dess förekommit; frän Norrbärke, att därstädes hvarje är förekommer försök till värfning för mormonismen. Under år 1907 ba tvenne personer, Josef Wall och André Andersson, båda svensk-amerikaner, verkat genom föredrag och utdelando af skrifter. De ba uppgifvit, att missionärerna utsändas för en tid af två är med skyldighet att å vissa bestämda platser bedrifva sin verksamhet och utbytas af andra efter dessa två års förlopp.

Gäfloborgs län. I Gäfle finnos en församling, bestående af ett tjugutal medlemmar af arbetarebefolkningen, män och kvinnor, gifta och ogifta. Hvarje medlem är skyldig till mormonsamfundot erlägga en tiondedel af hvad han äger eller förtjänar. Hvar söndag kl. 6 e. m. hålles offentlig predikan och]>ä f. m. söndagsskola i ett rum i huset n:r 31 Tredje Tvärgatan. Dessutom afhållas möten, dels i goodtemplarlokalen, Tredje Tvärgatan 41, och dels ' Folkets hus lokal, Västra Islandsgatan 8. I regel ha två missionärer samtidigt varit stationerade i staden. Den 20 juli 1907 voro där anställda A.I'. Rimdqvist och Carl Nelson, bägge nordamerikanska undersåtar, men födda af svenska föräldrar i Utah. Missionärerna äro skyldiga att uppehålla sig i Sverige i två år. Tå hvarje plats få de ej stanna mer än sex månader, liundqvist och Nelson ha uppgifvit, att do voro farmare i Utah samt att de utan någon slags ersättning från mormonsamfundet bedrefvo missionsverksamhet i Sverige, men att deras förflyttning frän den ena orten till den andra skedde på befallning af presidenten för Sverige, P. Mattson i Stockholm. Tillsporda om sin verksamhet ha de uppgifvit, att de aldrig uppmuntrat någon att utvandra, ehuru de på tillfrågan gärna lämnat upplysningar om Amerika; att ändamålet med deras härvaro vore att omvända så många som möjligt; samt att deras verksamhet hestode i predikande, söndagsskola för barn, besök och samtal i hemmen samt utdelande af broschyrer. De sade sig emellertid ha kännedom om, att pä senare år åtskilliga personer från Gäfle emigrerat till Utah. Någon gång liäde ock händt, att till Utab återkomna missionärer, som i Sverige blifvit bekanta med unga kvinnor, hvilka de önskat göra till sina hustrur, tillsändt dem respenningar, ifall de varit medellösa. Do med-gåfvo, att enligt mormonernas lära skulle »de sista dagars heliges i den yttersta tiden församlas i Sion (staden Salt Lake City i Utah), men att denna tidpunkt vore så aflägsen, att någon agitation för denna samling ännu ej behöfde be-drifvas. De omtalade vidare, att f. n. rådde stor brist på arbetsfolk i Utab, att arbetet där betalades mycket högre än i Sverige, att den arbetande klassen ej behöfde betala skatt samt hade fria skolor m. m. På särskild tillfrågan erkände de, att de minst två kvällar i veckan undervisade unga personer af

båda könen i engelska språket, men utan ersättning och oalsedt om de voro mormoner eller ej. — Åtskilliga andra personer ha tillsports om mormonernas propaganda, men utan att nagot egentligt nytt framkommit.

I Söderhamn ha mormonmissionärer ibland uppehållit sig men öfver-vakats sa noga, att det icke anses sannolikt, att de lyckats vinna några anhängare. — I Norrala utdelade år 1906 ett par personer tillhörande mormonsamfundet religiösa skrifter och sökte äfven muntligen påverka en och annan att ansluta sig till deras sekt. — I Järfaö gick är 1903 en person omkring och utdelade mormonistiska skrifter. Detsamma uppgifves för en del år sedan ha inträffat i Norrbo distrikt. Den därvid utdelade skriften bar titeln: Evangeliets sanna grundsatser framställda af Orson Pratt, en af de

tolf apostlarna i Jesn Kristi kyrka af Sista dagars helige», tryckt i Köpenhamn 1884.

Västernorrlands län. I Härnösand, ha under sista åren periodvis uppehållit sig personer som sökt vinna proselyter åt mormonismen, ehuru, såvint kändt, utan resultat. — I Sundavail iufunno sig är 1903 fyra mormonmissionärer, hvilka annonserade om möten och anordnade religiösa föredrag. Tvä af dem blefvo efter kyrkorådets anmälan åtalade för förseelse mot k. förordn. den 11 dec. 1868 och ådömdes böter, hvarefter de försvnnno från orten. Andra ha emellertid senare infunnit sig. Deras verksamhet omfattas af allmänheten med föga intresse. Såvidt kändt är har endast en kvinna utvandrat till följd af öfvergång till mormonismen. — I Örnsköldsvik ha kringresande mormoner någon gång uppehållit sig. Inga proselyter ha, efter livad man känner, vunnits. — Från länsmannen i Njurunda uppges, att ehuru mormoner icke nppträdl inom distriktet, de dock genom sina möten i Sundsvall sannolikt värfvat flera personer för sina läror. — I Indal ha mormonpredikanter då och då besökt några byar och värfvat proselyter, ehuru antalet icke kunnat uppgifvas, liksom icke heller om mormonpropa-gandan förauledt någon emigration. — Sollefteå distrikt har på sista åren ett par gåuger besökts af mormoner, hvilka hållit religiösa föredrag och utbjudit litteratur. Några proselyter lära icke ba vunnits.

Jämtlands län. I Hackas reste en person under vintern 190C—1007 omkring och sålde skrifter rörande mormonismen. — I Offerdal ba mormo-nistiska föredrag någon gång hållits.

Västerbottens län. Från Skellefteå samt från Umeå, Bygdeå och Jörn meddelas, att mormonmissionärer på senare år stundom visat sig och hållit föredrag eller utdelat traktater, utan att dock i kändt fall ha vunnit anhängare. — I Lycksele södra distrikt lära åtminstone tre flickor ha vunnits genom mormonpredikanters verksamhet i de afiägsnare byarne. Länsmannen i detta distrikt framhåller, att sådan verksamhet i allmänhet försiggår i allra största hemlighet, så att icke ens de närmaste erhålla full kännedom om rätta sammanhanget med deras vuxna barns och anhörigas emigration.

Norrbottens län. I Luleå ha mormoner en och annan gång hållit föredrag. I Svartöstaden ha, enligt meddelande af länsmannen, under de sista G å 7 åren nästan ständigt uppehållit sig tvenne mormonpredikanter, olika hvarje år, företrädesvis svensk-amerikaner. I)e ha hållit offentliga religiösa föredrag, i hvilka dock, såvidt man vet, icke ingått direkta uppmaningar till emigration, samt enskildt besökt personer i hemmen. Åtminstone fem personer (en man och fyra kvinnor) ha från Svartöstadou afrest till Utah. Att predikanterna verkligen uppträdt som emigraiitvärfvare, anser länsmannen vara sannolikt, ehuru sådant naturligtvis är svårt att leda i bevis. — I Öfver-Luleå sägas tid efter annan mormonpredikanter ha uppträdt och hållit föredrag och i samband därmed sökt värfva emigranter, ehuru med ringa framgång. — Från Råneå ha alltsedan 1903 tre kvinnor utvandrat till Utah. — I Neder-Kuli.v har förekommit, att mormonpredikanter — vanligen yngre, välklädda manspersonor med fördelaktigt utseende — rest omkring i skogs-byarue och hållit föredrag samt utdelat skrifter. De ha uppehållit sig ibland flera dagar i byn för att göra sig bekanta. Någon tid efter det de lämnat orten har vanligen en del ungdom, hufvudsakligast yngre ogifta kvinnor, emi-, grerat.

I detta sammanhang må meddelas nedanstående uttalande af Fröken Kerstin Hesselgren, som i september 1907 på uppdrag af Emi-grationsutredningen vistades i Liverpool för att närmare utfråga de kvinnliga emigranterna (jfr sid. 3 här ofvan samt Bilaga VII). Hon skrifver i sin reseberättelse:

»Någon sorts mormonutvandring har jag omöjligen kunnat få tag uti.

Alla flickor, jag varit i tillfälle att tala med, ha rest tillsammans med släktingar eller bekanta, vanligen någon återvändande svensk-amerikan. Något större antal flickor än 3 ä 4 i ett sällskap säg jag dock aldrig, och de förfrågningar jag gjorde bland de resande gäfvo samma resultat.

•Jag bar emellertid från säkert håll fått vetskap om, att llvita Stjäru-linien gjort kontrakt med ett i Liverpool förefintligt mormonkontor, om att som andra klass passagerare befordra såväl deras missionärer som deras emigranter mot, tredje klass afgift. [allmänhet gä de med en ångare kallad Kepnblic. De bo däremot ej pä Hvita Stjärnlinicns hotell, möjligen på Allan-liniens andra klass hotell.

Den största mängden mormonemigranter kommer fßrän Danmark och Holland, endast ett mindre antal från Sverige. Från början af maj till slutet af september detta år (1907) befordrades c:a 50 svenska mormoner på Hvita Stjärnliniens båtar; däraf bar dock en hel del varit män.

På den resa, Republic gjorde strax innan jag kom till Liverpool, hade den medfört 40 mormoner, hvaraf 6 eller 7 voro svenskar.»

Äfven de af Emigrationsutredmngen utsända manliga emissari-erua, hvilka i ett par fall åtföljde emigranterna under öfverresan öfver Atlanten (jfr Bilaga VII), hafva meddelat, att det ej lyckades dem komma i förbindelse med några morinon-emigranter. Till en del kan (letta förklaras redan om — såsom ofvan antydes — dessa senare pläga resa på andra klass i stället för å de vanliga emigrant-platserna, ett förhållande som då icke var kändt.V. Statistiska uppgifter.

De uppgifter, som innehållas i här offentliggjorda Tab. A, äro meddelade al' pastor Aslev; i vissa fall hafva kompletteringar utförts i Emigrationsutredningens kansli. Dessa uppgifter såväl som Tab. B—D äro helt och hållet hämtade ur tnormonmissionärernas egna årsberättelser och kunna i regeln ej från annat håll kontrolleras. Hvad värde, som bör tillerkännas dem, är alltså obekant. Jfr dock sid. 24.

Sid. 22 här ofvan har pastor Aslev meddelat några anmärkningar till dessa tabeller. I öfrigt må tilläggas följande-.

Tab. A. Rubriken »missionären omfattar de från Utah på missionsarbete hit,sända prästerna, hvilka, såsom förut omnämnts, i regeln icke tjänstgöra mer än två år i sänaer. Do äro af olika värdighet,; sålunda voro år 1909, af i allt, 70 missionärer, 4 som buro titeln »högpräster», 17 med titeln »sjuttio» (väl efter »de sjuttio lärjungarna») och 48 med titeln »äldster»; dessutom en kvimilig missionär, anställd vid »Mission skon toret». — Af tlärarne och diako-nerna» år 1909 voro 52 af det förra slaget och 32 af det senare. — Antalet »medlemmar* omfattar icke barn under åtta års ålder; jfr Tab. C!. — Om antalet, döpta, uteslutna och emigrerade se sid. 22 samt här nedan.

Tab. E. Jfr sid. 24 här ofvan.

• •

•

Tab. A, som meddelar en öfversikt öfver mormonernas verksamhet i Sverige, börjar med år 1852. För åren 1850 och 1851 finnas summariska uppgifter för bägge, åren tillsamrnantagna, utvisande att under dem 95 personer i Sverige blifvit döpta, af hvilka 27 sedermera uteslutits och 54 emigrerat. Tilläggas dessa tal till veder-börande koll. i Tab. A, finner man att, enligt mormonernas egna uppgifter, under de sextio åren 1850/1909 i allt 17,259 personer blifvit 1 Sverige- döpta till mormonismen; af dessa skulle 5,116 hafva senare uteslutits, 1,452 hafva dött i Sverige och 7,822 hafva emigrerat. Vid 1909 ars utgång borde alltså hafva funnits kvar 2,809 mormoner i Sverige, men i verkligheten uppgifves antalet präster och församlingsmedlemmar vid denna tidpunkt till 1,904 (enligt Tab. A och Tab. C). Något mer än 950 skulle alltså hafva affallit utan att om dem några llpplysningar vunnits, — förutom att här icke alls förutsatts någon

[Forts. sid. 50]Tal*. A. Öfversikt af Mormonismens arbete i Sverige.1)

Å r. Gre- nar. V i d ä r e t s ilgt. Under & r c t Mis- sio- näror. Lokala Äld- ste. präst» Präs- ter. dömet. Lärare o. diakoner. Med- lem- mar. d»Pta- Llntna. emi- gre- rade. döda. 1852 .... 4 4 2 100 70 2 1858 .... 5 10 7 6 100 160

31 2 1854 .... 10 15 11 13 186 141 4 43 1 1855 .... 13 21 19 26 273 163 14 22 y 1856 .... 20 35 22 38 402 238 82 3 1857 .... 25 73 52 60 541 370 75 64 6 1858 .... 28 86 71 73 526 235 115 6 13 1859 .... 35 128 70 68 591 235 83 61 13 1860 .... 36 141 68 76 722 283 77 53 5 1861 .... 47 153 70 81 978 462 98 73 4 1862 .... 58 150 75 107 1,202 640 131 276 21 1863 .... 60 136 73 124 1,289 621 200 361 16 1861 .... 42 124 64 118 1.296 509 244 224 1 1865 .... 39 124 49 120 li258 331 188 164 15 1866 .... 38 140 68 117 1,220 390 193 210 22 1867 .... 39 156 69 108 1,305 320 178 18 17 181» .... 38 143 71 106 1,324 397 225 144 11 1869 .... 39 144 58 93 1,320 371 164 201 21 1870 .... 36 134 52 89 1.488 438 154 93 30 1871 .... 36 122 68 83 1,536 264 172 181 19 1872 .... 35 116 59 83 1,510 889 168 257 22 18715 .... 32 104 64 87 1.477 399 161 260 26 1874 .... 21 113 62 79 1,329 870 159 230 39 1875 .... 23 128 62 76 1,357 322 112 151 23 1876 .... 23 128 76 60 1,317 270 115 128 21 1877 .... 23 152 58 66 1.328 315 117 139 25 1878 .... 21 157 66 90 1,534 559 126 160 14 1879. . . . 19 156 75 108 1,701 460 119 128 24 1880. . . . 19 163 72 129 1,809 534 115 229 34 1881 .... 21 21 142 71 122 1,807 479 103 266 ;)3 1882 .... 2' 25 136 75 106 1,788 455 104 343 37 1883 .... 21 30 120 74 107 1,744 370 103 222 37 1884 .... 20 27 116 65 106 1,735 368 127 201 37 1885 .... 21 26 105 65 116 1,774 259 73 167 27 1886 .... 21 23 110 74 105 1,781 276 77 175 17 1887 .... 21 24 114 77 117 1,845 866 86 167 27 1 1888 .... 21 ' 23 121 78 120 1,881 347 70 161 25 1889 .... 21 21 129 78 122 1,899 282 54 171 22 1 1890 .... 21 27 130 96 120 1,837 298 59 172 47 1891 .... 21 28 128 87 100 1,789 293 53 212 28 1892 .... 22 46 129 88 112 1,786 248 53 130 29 1893 .... 23 38 132 79 118 1,735 192 60 122 36 1894 .... 24 86 141 78 115 1,692 211 50 119 42 1895 .... 23 41 151 76 117 1,704 191 60 62 33 1896 .... 23 •11 147 88 129 1.761 211 28 66 42 1897 .... 23 57 144 85 124 1,806 214 33 57 33 1898 .... 23 64 157 97 131 1,844 307 :t0 101 32 1899 .... 22 60 163 93 121 1,911 183 25 97 38 1900 .... 24 61 160 95 124 1,912 175 22 118 50 1901 .... 24 57 156 85 122 1,872 150 29 74 12 j 1902 .... 28 62 149 82 113 1,866 157 10 113 35 1903 .... 28 TO 139 79 117 1,892 134 22 69 39 1904 .... 26 65 141 67 103 1,868 123 21 74 42 1905 .... 28 64 i:S8 65 10) 1,754 110 27 96 49 1906 .... 28 66 139 70 105 1,680 91 28 76 30 1907 .... 27 65 131 67 99 1,674 124 27 104 29 1908 .... 25 69 123 67 102 1.638 121 21 70 38 1909 .... 25 70 180 61 84 1,62!) 140 19 80 28

') Jfr föregående sida.Tal». B. Verksamheten inom de olika »konferenserna», ur 190!i.

Konferens. öre- nar. Vid ärets sin t. Under året Mis- sionä- rer. Lokala prästadömet. Med- lem- mar. (löpt». [-utc- h Intim.-] {+utc- h Int- im.+} emi- grera- de. döda. Äldste. Lnrnre Präster. o. diit-| kotier. Stockholms 7 23 fri 25 | 88 884 80 14 32 16

Tab. (.!. Hela antalet medlemmar af mormon församUngarna i Sverige. 2)

Vid slutet Modal' år lemmar.3) Barn.4) i Summa. Vid slutet Mcd-af år lemmar.8! Barn 4' Summa. 1896. ... 2.125 498 2.623 1903 ... 2.227 393 2,620 1897 , 2,159 524 2.683 1901 2.179 412 2.591 1 1898 . | 2.229 530 2.75» 1905 .... 2,058 354 2412 1899 .... 2,288 493 2.781 1906 .... 1.994 335 2.329 1900 . . . 2,291 478 2,769 1907 i 1.971 323 2,804 1901 2.235 404 3,639 1908 1,930 274 2,204 1902. . . . 2,210 408 2,618 1909 1.904 278 2,182

Tab. I). Uppgifter om motvnönmixsionärermis arbetssätt i Sverige. *

i r. 1lusbesök. [-Evangeliska-] {+Evan- geliska+} samtal.» Strfl- skrifler spridda. Böcker afyttrade. Möten afhAllna. Kör utdelning af skrifter. Efter inbjudning. 1896 26,635 10.504 16,046 1,624 2,744 18*17 48.707 1.638 13.775 39,727 1.235 2,416 1898 58,472 2,011 12,879 57,310 1,330 3,016 18911 62,629 2,905 14,363 81,633 1,838 2,792 r.Mx> 75,090 1,115 14,499 97,838 3.839 3,103 ! 1IHIJ 66,573 1,868 15,188 85,088 2,702 3,364 l 1902 89,174 3,093 15,489 107,317 10,478 4,627 1903 75,426 4,384 15,076 97,719 14,801 2,351 1904 75,761 4,406 14.250 91,128 20.178 3,453 1905 83,483 4,196 15,024 108,075 22.968 3,129 1906 . . . 132,124 6,437 20,559 195,880 36,809 3,163 1907 . . . lii0.815 4,910 24,062 256,745 50,338 3,004 1908 168,731 6,956 27,077 272,618 45,192 2,201 1909 , . . 167.399 7.865 24,022 275,399 42.624 3,027 Sta för de fjorton åren 1,291,019 :>1,784 286,767 1.782,023 256/256 42.390 År 1909: Stockholm* konferens . 07,508 2,090 7,590 105,900 14,010 1.004 «ät«lH,r!rs 29,317 1,080 3,542 40,820 5.723 381 Sk&nes 31,062 902 4,138 58.120 8,278 815 Sundsvalls 17,52(1 1,488 4,634 30,598 5,529 •107 Norrköpings 21,980 1,095 4,117 40,389 8.275 420 Summa6) 167,399 | 7,865 24,022 275,399 42,624 3,027

M I summan 70 missionärer ingå 2, som äro anställda vid »Missionskontorct».) Före ar 18% saknas uppgift om

barnen. — 3) Rubrikerna »Lokala prästadömet? 'Medlemmar» i Tub. A. 4i IJndor åtta urs ålder. ä) 1 summan 42, (5^-1 > af v t trade böcker» ingå 208 <»x. afyttrade direkt från »Missionskontoret».

4—091270 Emiyrationsntreilningen. liilaga III.50 EMI&RATIONSUTREDNIJfGEN. BILAGA ril. MORMONVÄRFN INGEN.

Tab. K. Öfver Köpenhamn utvandrade svenska mormoner, åren 1881 !8U3.

Å r. i Män. Kvinnor. Barn under tolf är. Summa. 1881 . . . 109 166 116 391 1882 . . . 116 137 118 371 1883 .. . 103 120 130 353 1884 . . . 94 117 277 1885 . . . 49 93 56 198 I 1886 . . 57 99 81 237 j 1887 . . . 53 85 75 213 1888 . . . 53 89 74 216 1889 . . 58 102 78 238 1890 60 89 105 254 1891 87 98 103 288 1892 42 68 87 197 1893 . . . 42 63 71 176 Summa för de tretton åren 895 1,308 1.211 3.409

återinvandring från Utah. Huruvida i verkligheten någon sådan återinvandring (af fortfarande sekten tillhöriga personer) i nämnvärd utsträckning äger rum, är oss obekant.

Enligt Tab. A skulle medelfolkmängden af mormoner i Sverige (oberäknadt barnen) hafva under åren 1853/1909 uppgått till 1,746 personer. Årliga antalet aflidne blir på detta sätt enligt talen här ofvan = 14-6 på tusen medlemmar; särskildt för åren 1881/1909 — sedan de äldres relativa antal kanske hunnit blifva något större — utgör dödstalet till och med 16'1 promille. Då man erinrar sig, att barn under åtta års ålder äro uteslutna och att de högsta åldrarna äfven undor senare tider torde varit jämförelsevis fåtaligt representerade, synas dessa tal gifva en viss bekräftelse åt pastor Åslevs här ofvan uttalade uppfattning, att dödligheten bland de i Sverige kvarlämnade mormonerna är hög.

Tab. A och Tab. C gifva en föreställning om ökningen eller minskningen af mormonernas antal i Sverige från tid till annan. För hvart tionde år (eller närmast så) blifver resultatet följande:

Lokala Försam- m ^ .

prästa- lingsmed- Summa. Dessutom: lotal‘

döraot. lommar. Baru’ sum""1'

Är 1852 •........................ 10 100 110

> 1860 .... 280 722 1,002

> 1870 .... 275 1,488 1,763

> 1880 .... 364 1,809 2,173

» 1890 .... 346 1,837 2,183

• 1900 .... 379 1,912 2,25)1 478 2,769

» 1909 .... 275 1,629 1,904 278 2,182

Dessutom: Baru. Total- summa. prästa- dömot. llngsmed- lommar. Summa. Ar 1852 . • .... 10 100 110 > 1860 280 722 1,002 1870 275 1,488 1,763 > 1880 364 1,809 2,173 Y 1890 346 1.837 2,183 t' 1900 379 1,912 2,291 478 2,769 » 1,629 1,904 278 2.182Under de senaste åren skulle antalet således hafva gått tillbaka. Emellertid bör med afseende barå anmärkas, att då mormon-staten disponerar öfver medel att förhjälpa till Utah så många af proselyterna som den finner lämpligt, medan man önskar i Sverige kvarlämna det antal som erfordras att bilda stödjepunkter för missionsverksamheten, så äro ofvanstående tal utan större betydelse från synpunkten af sektens verkliga utbredning. Hvad man känner i sistnämnda fall är endast det ofvan refererade faktum att under de sextio åren sammanlagdt 7,822 mormoner uppgifvas hafva utvandrat från Sverige — säkerligen en för låg siffra, då den omfattar blott här i Sverige döpta och utesluter en mängd familjemedlemmar, — samt uppgiften från 1900 års folkräkning i Förenta Staterna att i Utah funnos omkring 20,000 svenskar (af hvilka dock ej alla äro mormoner), hvarförutom ett okändt antal svenska mormoner uppgifvas vara bosatta i de stater som närmast omgifva Utah.

Uppmärksammas bör i tabellerna här ofvan den egendomliga proportionen mellan »prästadömeti och --

församlingsmedlemmarna». Ar l')09 t. ex. omfattade det lokala prästadömet 275 personer, förutom de 70 missionärerna från Utah, medan församlingsmedlemmarna voro endast 1,629. Under äldre år var denna proportion ännu anmärkningsvärdare. Sid. 30 här ofvan framhålles denna sak från den fördelaktiga sidan, nämligen såsom en väl funnen organisation, där så mänga som möjligt af församlingens medlemmar tilldelas sina speciella uppgifter, hvilket håller deras intresse vaket. A andra sidan torde knappast vara möjligt annat än att denna stora öfverbyggnad kommer att tynga ganska hårdt på församlingen i ekonomiskt hänseende. Åtminstone är det bland de enklare mormonerna en mycket allmän klagan att gästfriheten utnyttjas till det yttersta. Att missionärerna icke åtnjuta någon lön eller något Understöd från Utah och alltså äro helt och hållet hänvisade till sina församlingsmedlemmar, är redan påpekadt sid. 10.

Sid. 19 här ofvan har återgifvits pastor Åslevs förteckning å i Sverige verkande mormonmissionärer vid ingången af år 1907. Dä denna förteckning alltså nu är föråldrad, återgifves efter tidskriften Nordstjärnan en ny, upptagande förhållandena sådana de voro vid ingången af år 1910.

Vid hufvudkvarteret i Stockholm: Peter Sundvall, president för den svenska missionen.

Stockholms konferens: Emil W. Weed konferenspresident och föreståndare för Stockholms gren. Medhjälpare ilro Gustave W. Teudt, G. E. Oskarson, Martin Christiansen och Albin E. Johnson.Uppsala gren: Andrew G. Erikson (föreståndare), Nclhper Svenson och Ernst I.indquist. Grenens kontor: Svartbäcksgatan 59, L'j»psaln.

Eskilstuna gren: A. Geo. Lavin (föreståndare), John Anderson. Carl A. .Johnson och Roni C. Ahlqnist. Kontor: Åsgatan 75, Eskilstuna.

Örebro gren: Erik A. Stenqnist (föreståndare) och Erik J. Isakson. Kontor: Hndbecksgatan 20, Örebro.

Västerås gren: Joseph Erikson (föreståndare) och Gideon N. Ilnltcr-ström. Kontor: Slottsgatan 25, Västerås.

Dalarne gren: Willard Henricks (föreståndare) ocli John O. Erikson. Kontor: Jakobs gårdar, Borlänge.

Gott lands gren: Lars Andersson (föreståndare) ocli Dan A. Sweuson. Kontor: Brunnsgatan 5, Södervärn, Visby.

Sundsvalls konferens. Hufvudkvarter: Östermalm .'i.'i, Sundsvall. Anthon Person är president ocli föreståndare lör Sundsvalls gren. Medhjälpare: David \V. Woodard, Hyrum E. Hanson och Conrad Wall.

Ge/le gren: med hufvudkvarter Tredje Tvärgatan 20, Gefle. W. O. Beck-ström .(föreståndare) och Nils Fugal.

Östersunds aren: Lewis Jenson (föreståndare) och Rudolpli Holm. Kontor: Hornsberg 57, Östersund.

IIernö sands gren: Ernst .Johnson (föreståndare) och Wilford Mortenson. Kontor: Storgatan 44, Hernösaud.

I LuleåS gren finnes för närvarande ingen agent.

Norrköpings konforons. Konferensens president är Joseph Eriksou. Norrköping* gren: Joseph Erikson (föreståndare), John A. Duren, James Mouson och C. A. Dahlquist. Kontor: K. Kungsgatan 7, Norrköping.

Vingåker» gren: C. A. Lindström (föreståndare) och Ephraim Adamsou. Kontor: Vilbelmsberg, Vingåker.

Skånos konferens. 1'. J. Sandberg, president och föreståndare för Malmö gren. Lester Peterson, John N. Beckström och Martin 11. Hallström. Kontor: Korncttsgatan i», Malmö.

Helsingborgs gren: Lester L. Hanson (föreständaro) och Aaron Pehr son. Kontor: Holländaregatan 11, Helsingborg.

Kristianstads gren: Oito A. Johnson (föreståndare) och Nils .1. Sandberg. Kontor: V. Smalgatan 8, Kristianstad.

Karlskrona gren: Holger Nilson (föreståndare) och Willard C. Jenson. Göteborgs konferens. Ghas. P. Anderson, president och föreståndare för Göteborgs gren, med kontor öfra Husargatan 17, Göteborg. Medhjälpare: Albert Capson, Nephi Peterson och David Quist.

Jönköpings gren: Lars .1. Larson (föreståndare) ocli Geo. F. Erikson. Kontor: Nya Torget 18, Jönköping.

Sköfde gren: Oliver 11. Nelson (föreståndare) och Gustave Felt. Kontor: Sköfde.

Värmlands gren: Peter A. Eriksson (föreståndare) och Frank Ravsten. Kontor: Västra Viken 48, Karlstad.

Antalet »grenar> är alltså här 22 (vid början af 1910). Tab. A upptager 25 (för året 1909). I)en nä stan fullständigt nya personalen — jämfördt med sid. 19 —beror på det förut omnämnda förhållandet, att missionärerna i regeln tjänstgöra endast för två år och ej få vistas mer än sex månader på samma ställe.VI. Sammanfattning.

Den i Emigrationsutredningens »Bilagor» alltid följda grundsatsen. att inkomna uttalanden oförändrade återgifvas å resp. författares eget ansvar, har tillämpats äfven här ofvan. Att kontrollera hvarje enskildhet har ej varit möjligt, men detta har ej häller ansetts oundgängligt. Afven om en eller annan öfverdrift skulle hafva gjort sig gällande uti ofvan meddelade framställning, och äfven om en eller annan oriktig detalj skulle hafva insmugit sig, sä torde i alla fall få anses fulltygadt,

att af mormonsekten hedrifves en omfattande, energisk och synnerligen väl organiserad propaganda i Sverige; samt

att vid denna propaganda bedrägliga syften och framställningar 1 sä stor utsträckning göra sig gällande, att det synes vara i hög grad önskligt att från det offentligas sida åtgärder kunde vidtagas för att från besvikenhet — stundom från fördärf — rädda de i regeln oskyldiga offren.

()m mormonpropagandans omfattning gifva de i närmast föregående afdelning meddelade uppgifterna en föreställning. Omkring <0 mormonmissionärer äro för närvarande i oafbruten verksamhet i vårt land. Om deras egna siffror äro riktiga, skulle af dem eller deras biträden under år 1909 dagligen hafva gjorts inemot 500 besök i svenska hem. Dagligen skulle hafva utdelats mer än 700 ströskrifter och försålts mer än ett hundratal böcker. Jämför man dessa fakta med de uttalanden, som afgifvits af våra kronolänsmän °Ch magistrater, så vill det synas, som skulle dessa myndigheter 1(‘ke hafva en full föreställning om, huru omfattande denna propaganda i självva verket är, — helt naturligt för öfrigt, då mor-uonmissionärerna hafva allt. intresse af att deras verksamhet till eu viss grad får försiggå i det fördolda.

Tydligt framgår af det föregående, att mormonapostlarna med förkärlek vända sig till personer med böjelse för religiöst svärmeri och sådana ha vi, såsom bekant, synnerligen godt 0111 i Sverige, öen lilla sången, som är återgifven sid. 17, är i detta fall betecknande nog. E11 sådan allmän längtan, som där uttalar sig, kan säker-ligen af forfarna tillskyndare utan större svårighet vändas i snart sagdt hvilken riktning som hälst.

Att man därtill i första rummet, kanske så godt som uteslutande, uppsöker personer af lägre bildningsgrad, är förklarligt nog.Och att man företrädesvis vänder sig »till arbetsklassen, till torpare, handtverkare, arbetare, tjänarinnor» förstås också lätt, »då det framför allt är duktigt arbetsfolk man vill ha till Utah».

***

I fråga om de åtgärder, som kunna tänkas vidtagna för denna propagandas stäfjande, liar man först hänvisat till Kungl. förordningen den 11 december 1868, hvarest stadgas:

»Ej häller nu vid religionsöfning, som ej är att hänföra till enskild husandakt, tillträde vägras församlingens prästerskap, medlem af dess kyrkoråd eller den offentliga myndigheten i orten, hvilken sistnämnda myndighet, i händelse af inträffad olaglighet eller oordning, äger att, där så nödigt anses, sammankomsten upplösa. Uppträder någon, som ej är präst eller enligt kyrkolagen berättigad att offentligen predika, vid dylik sammankomst såsom lärare med andliga föredrag, som anses leda till söndring i kyrkligt hänseende eller förakt för den allmänna gudstjänsten, eller eljes till uudergräfvande af religionens helgd, ankomme på kyrkorådet att honom förbjuda i berörda egenskap inom församlingen vidare uppträda. — Hvar som underlåter att ställa sig till efterrättelse kyrkoråds förbud mot utöfvande af lärareverksamhet, böte från och med femtio till och med trehundra riksdaler.»

Kungl. förordningen angående ansvar för den, som söker förmå annan till affall från den evangeliskt lutherska läran, den 16 november 1869, stadgar ytterligare:

»Söker någon genom bedrägliga medel, hotelser eller löften om timliga fördelar förmå annan till affall från den evangeliskt lutherska läran; vare förfallen till böter från och med 20 till och med 500 riksdaler, eller fängelse i högst ett år. — Lag samma vare om någon, hvilken af föräldrar eller målsman fått sig anförtrodt att uppfostra eller undervisa barn, som tillhöra svenska kyrkan, söker under utöfningen af sådant uppdrag bibringa barnet annan tro, än den, som med den evangeliskt lutherska läran öfverensstämmer.

Hvar som till deltagande i främmande trosbekännares andaktsöfning nödgar eller lockar den, som minderårig är, eller under hans lydnad står- och till svenska kyrkan hör, böte från och med 10 till och med 200 riksdaler.»

Då, enligt hvad förut visats, mormonerna icke erhållit tillstånd till religionsutöfning i Sverige i enlighet med Kungl. förordningen den 31 oktober 1873, är ju möjligt att äfven den förstnämnda förordningen här ofvan kunde användas för att söka tillintetgöra mormonmissionens öppna oeh offentliga arbete i Sverige.

Hvad som åter verkligen vore att vinna på denna väg, är så mycket mera tvifvel underkastadt. Säkerligen blefve tillämpningen endast sporadisk; bevisningen vore i regeln svår att åstadkomma; och om en eller annan gång ett bötfällande, eller till och med några månaders fängelse, kunde genomdrifvas, så är fråga om ejdetta — inför mormonpredikanternas exalterade och okritiska åhörare — snarare skulle verka såsom ett nytt incitament i förkunnelsen.

***

Man har äfven talat om att allmänheten borde, genom världsliga och andliga myndigheter, offentligen upplysas om och varnas för de faror, som lura under den ofta nog skenfagert framställda mormonska läran.

Om man emellertid besinnar, hvilka krafter, som här stå emot hvarandra: å ena sidan mormonmissionärernas insmickrande, rent personliga påverkan på den enskilde eller på det enskilda hemmet, under dagars och nätters samvaro, under glödande predikningar, tal och sång, i det dagliga arbetet och under festliga samkväm med vänner och grannar; — å andra sidan stereotypa, å ämbetets vägnar afgifna varningar och förmaningar af myndighetspersoner, mot vilka man kanske redan förut hyser obenägenhet och misstro; – så torde ej vara svårt att uträkna, hvilkendera sidan som i vanliga fall skall afgå med segern.

***

Pastor Åslev nämner här ofvan (sid. 21), att man i Tyskland (väl närmast: Preussen) helt enkelt *utvisar* de missionärer, som förkunna mormonismen. Enligt hvad Emigrationsutredningen inhemtat, lärer i Preussen icke lagstiftningen gifva anledning härtill; när mormonpredikanter utvisats, — hvilket synes ske ganska ofta, — är det alltså emedan deras verksamhet ansetts råka i strid med gällande ordningsföreskrifter.

Då det torde få anses bevisadt, att mormonförkunnelsen till mycket stor del rörer sig med rent bedrägliga medel (man erinre sig bl. a. den dubbla formuleringen af läran: för de »nyomvända» och för de »bepröfvade», samt den dubbla moralen: här och i Utah), så synes det som förefunnes äfven hos oss fullgoda skäl för regeringsmyndigheten att, när anledning inträffar, visa dessa *främlingar ur landet.* I det långt öfvervägande antalet fall torde nämligen mormonmissionärerna icke vara svenska undersåtar.

Af allt att döma är det så långt ifrån att härigenom några komplikationer vore att befara med Förenta Staternas regering och folk, att tvärtom det vill synas, som skulle hvarje åtgärd för mormonernas bekämpande kunna därifrån påräkna en odelad sympati.

***

Hvilka åtgärder af mera yttre beskaffenhet, som än vidtagas, lärer väl icke härmed mormonpropagandan kunna tillintetgöras. Verksamheten kan sannolikt på detta sätt något inskränkas, men därjämte blir väl följden, att den öfvergår, från att vara åtminstone delvis offentlig, till ett arbete uteslutande i det tysta.

Under sådana förhållanden gör sig ännu mera kännbart behofvet af ett upplysningsarbete, som kunde nå in till de kretsar, till hvilka mormonmissionärerna i främsta rummet rikta sin förkunnelse.

För att en motrörelse skall kunna väcka uppmärksamhet och förtroende inom dessa kretsar, erfordras tydligen, att den dirigeras af personer, som äro fullt hemmastadda med mormonismens alla irrgångar, så att de ej låta sig af sina tungrappa motståndare bringas till tystnad. Därtill måste de för sin personliga del gifva intryck af att ej tala endast å ämbetets vägnar, utan att arbetet är för dem en verklig, med hängifvenhet omfattad uppgift: att lysa upp uti hvad deras motståndare vilja hölja i mörker.

Det tillhör naturligtvis icke Emigrationsutredningen att i detta fall framställa förslag afseende bestämda personer.

Det må emellertid vara tillåtet påpeka, att för några år sedan, enligt hvad som meddelats, Biskopen Dr U. L. Ullman i Strängnäs varmt rekommenderade Pastor P. E. Åslev till ledare för en inre missionsrörelse i Sverige för mormonpropagandans stäfjande, sedan pastor Åslev förklarat sig villig att mottaga ett sådant uppdrag. Saken strandade därpå, att man fann sig icke kunna medgifva Åslev — som är präst inom svenska Augustanasynoden — ansökningsrätt till kyrkoherdebefattning inom den svenska kyrkan.

Anser man något kunna vinnas i detta fall genom bistånd af pastor Åslev eller annan lämplig person, så förefaller det underligt, om saken skulle få gå om intet på grund af jämförelsevis så föga betydande skäl.

Stockholm i maj 1910

GUSTAV SUNDBÄRG.

*

Litteratur.

Mormontidskriften *Nordstjärnan.* Årgg. 1877—1904 tryckta i Köpenhamn, följande årgångar i Stockholm.

W. A. Linn, The story of the Mormons. Newyork 1902.

Mrs. J. Anderson Froiseth, The Women of Mormonism or the story of polygamy as told by the victims themselves. Detroit 1882. [Öfversatt till svenska under titeln: Mormonismens kvinnor. Stockholm 1883].

J. Stadling, Hvad jag hörde och såg i mormonernas Zion. Stockholm 1884.

G. Unonius, Mormonismen. Stockholm 1883.

A. Mortensen, Fra mit Besøg hos Mormonerne. Kristiania 1887. [Öfversatt till svenska under titeln: Mormonernas hemligheter. Stockholm 1887].

N. Bourkersson, Tre år i Mormonlandet. Malmö 1867.

K. G. S[*almonson*], Mormonismen. Norrköping 1884.

Curt Wallis, Ett besök hos mormonerna. (I Nordisk Tidskrift 1888).

*

Af Emigrationsutredningens utlåtande hafva hittills i tryck utkommit

(maj 1910):

Bilaga I. **Utvandringslagstiftning**. Öfversikt af dess utveckling och nuvarande beskaffenhet 1 Europas olika stater.

Bilaga II. **Utvandringsväsendet i Sverige**. Öfversikt af gällande författningar och deras tillämpning.

Bilaga III. **Mormonvärfningen**. Uttalande af Emigrationsutredningen.

Bilaga IV. **Utvandringsstatistik**. Den svenska och europeiska folkökings- och omflyttningsstatistiken i sina hufvuddrag.

Bilaga VII. **Utvandrarnes egna uppgifter**. Upplysningar inhemtade genom Emigrationsutredningens agenter äfvensom Bref från svenskar i Amerika.

Af Bilaga VIII. **Bygdeundersökningar**: 2. Jösse härad i Värmland. – 3. Vedbo och Nordmarks härader. – 4. Sundals, Nordals och Valbo härader. – 5. Väne, Flundre, Bjärke och Ale härader. – 6. Öland.

Bilaga IX. **Den jordbruksidkande befolkningen i Sverige 1751–1900.** Statistisk-demografisk studie på grundval af de svenska yrkesräkningarna.

Bilaga X. **Bondeklassens undergräfvande**. Faran af bondeklassens undergräfvande i sammanhang med de gamla arfvejordsåskådningarnas upplösning, emigrationen och bondejordens mobilisering.

Bilaga XI. **Torpare-, backstugu- och inhyseskalsserna**. Öfversikt af deras uppkomst, tillväxt och aftagande med särskild hänsyn till torparklassens undergräfvande.

Bilaga XIV. **Småbruksrörelsen i främmande länder**. Småbruksrörelsen å de Brittiska öarna samt inre kolonisationen i Preussen och Förenta staterna.

Bilaga XV. **Arbetsmetoder i Amerika**. Arbetsintensitet och verkstadsorganisation. Arbetsmetoder inom verkstads- och maskinindustrien.

Bilaga XVII. **Utdrag ur inkomna utlåtanden**. Uttalanden af hushållningssällskapen, skogsstaten, kronolänsmän, pastorsämbeten och provinsialläkare.

Bilaga XVIII. **Uttalanden af svenska vetenskapsmän**. Afgifna på begäran af Emigrationsutredningen.

*

Under **uppsättning** äro:

Bilaga V. Bygdestatistik. – Bilaga VI. Industri och handel. – Bilaga XII. Jordstyckningen och landsbygdens affolkning. – Bilaga XVI. Folklynnet och utvandringen. – Bilaga XIX. Svenskarna i utlandet.

*